

Nr 166.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till frihamnsförordning m. m.; given Stockholms slott den 1 mars 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) frihamnsförordning,
- 2) förordning om ändrad lydelse av 5 och 11 §§ tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316),
- 3) förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 16 maj 1924 (nr 119) angående transitering av införsel förbjudna varor m. m.,
- 4) förordning om upphävande av förordningen den 20 december 1912 (nr 351) om frilager samt
- 5) förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

frihamnsförordning.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Med frihamn förstås sådan under tullverkets uppsikt stående, till allmänt bruk för handelsrörelse och industriell verksamhet avsedd anstalt, varom i denna förordning stadgas.

2 §.

Frihamn skall utgöras av ett till sina gränser bestämt område, som inrymmer hamn med därintill beläget landområde och är på betryggande sätt avspärrat från angränsande mark.

I frihamn skola finnas nödiga anordningar för lossning, lastning och lagring av gods samt erforderliga tjänstelokaler för tullverket.

3 §.

Tillstånd att inrätta och driva frihamn meddelas av Konungen.

Ej må frihamn inrättas annorstädes än å tullplats, där distrikttullanstalt finnes, eller, om ortsförhållandena därtill föranleda, i närheten av sådan plats.

Tillstånd må ej meddelas annan än den kommun, där tullplatsen är belägen, eller för ändamålet bildat aktiebolag.

Konungen äger vid tillståndets meddelande bestämma de villkor, under vilka tillståndet må tillgodonjutas.

Skulle innehavaren av tillståndet icke ställa sig till efterrättelse de sålunda bestämda villkoren, eller skulle, där innehavaren är aktiebolag, detta försätas i konkurs, äger Konungen återkalla tillståndet.

4 §.

Konungen äger att i enlighet med denna förordning och övriga gällande föreskrifter meddela de närmare bestämmelser, vilka rörande trafiken till och från frihamn eller eljest finnas erforderliga för betryggande av kronans rätt samt ordning och säkerhet inom frihamn.

För frihamn skall finnas av Konungen, efter förslag eller hörande av frihamnens innehavare, fastställt reglemente, innehållande de särskilda bestämmelser rörande ordningen för trafiken inom frihamnen samt förhållandet mellan frihamnsinnehavaren och trafikanterna, vilka erfordras utöver vad i allmänna författningar är stadgat.

5 §.

För frihamn skall finnas av dess innehavare utsedd och av generaltullstyrelsen godkänd föreståndare, vilken har att övervaka iakttagandet av de för frihamnen gällande föreskrifter och är behörig att tala och svara i alla angelägenheter, som röra frihamnen.

6 §.

Frihamn skall, såvitt angår tull- och andra införselavgifter samt tillverkningsavgifter, anses såsom utrikes ort. Dock må enligt Konungens förordnande inrikes gods kunna med bibehållande av sin egenskap av sådant gods föras genom frihamn.

7 §.

Inom frihamn må byggnad eller lägenhet icke utan Konungens medgivande upplåtas till eller användas såsom bostad; dock att härbärke för den vid frihamnen anställda tullbevaknings- och arbetspersonalen må utan sådant medgivande anordnas.

Till förtäring eller eljest till personligt bruk må inom frihamn allenast användas varor, vilka i frihamnen förtullats eller såsom inrikes gods dit utförts utan därav följande rätt till tullrestitution eller därmed jämförlig förmån.

I fråga om rätt att ombord å fartyg eller luftfartyg, som befinner sig i frihamn, till personligt bruk använda andra förnödenhets- och proviantartiklar än i andra stycket avses samt angående rätt att ombord å fartyg eller luftfartyg, som befinner sig på resa till eller från frihamn, förbruka eller nyttja förnödenhets- och proviantartiklar, utgörande utrikes gods, förordnar Konungen.

8 §.

För rätt att inom frihamn idka industriell verksamhet fordras särskilt tillstånd av Konungen. Dylikt tillstånd må icke avse verksamhet, som i följd av gynnsammare produktionsvillkor är ägnad att å den inhemska marknaden avsevärt skada verksamhet av enahanda slag, vilken här i landet idkas annorstädes än i frihamn, ej heller verksamhet, som kan anses menlig för ordningen eller säkerheten inom frihamnen.

Under industriell verksamhet inbegripes icke arbete, som utan självständigt förvärvssyfte utföres i samband med lagerrörelse, såsom rensning, sortering eller avhjälpande av under transport eller lagring uppkommen skada.

9 §.

Inom frihamn må ej idkas detaljhandel med där befintliga varor; dock äger Konungen under de villkor, som prövas nödiga, medgiva sådan handel med förnödenhets- och proviantartiklar för fartyg eller luftfartyg.

Konungen äger meddela de närmare bestämmelser, som finnas erforderliga för lämpligt avgränsande av det i första stycket stadgade förbud samt dess

vidmakthållande. Där Konungen icke i särskilt hänseende annat förordnar, skall såsom detaljhandel i frihamn anses försäljning därstädes av varor till annan än den, som idkar handel med eller i tillverkningsrörelse använder varor av samma eller liknande slag, så ock där befintliga varors utställande för allmänheten eller förevisande i handelssyfte för annan än rörelseidkare, som nyss nämnts, eller ombud för honom.

10 §.

Vara, för vilken enligt tulltaxan tullen skall beräknas efter verkliga nettovikten med tillägg av visst emballage, må icke från frihamn införas annorledes än för försändning i oförtullat skick till ort utom tullområdet, med mindre varan är emballerad på sådant sätt, som eljest vid införsel av varor av enahanda slag är brukligt, eller det visas, att ändring av emballeringen icke vidtagits inom frihamnen eller vid försändning av varan från tullinlandet till frihamnen.

11 §.

Tulltjänsteman äger, där honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder, verkställa undersökning av byggnad, öppet område, transportmedel och gods inom frihamn samt låta å person, som lämnar frihamn, företaga kroppsvisitation i den ordning, som stadgas i lagen om straff för olovlig varuinförsel.

12 §.

Bryter någon mot föreskrift i 7, 8 eller 9 §, straffes med dagsböter.

Böterna tillfalla kronan och tullstatens enskilda pensionsinrättning med hälften vardera. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Åtal för förseelse, som nu sagts, anhängiggöres av tullverkets åklagare vid tullmålsdomstol.

13 §.

Fortsätter någon under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i 12 § sägs, samma förseelse, skall han, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits dömas till det straff, som är stadgat för sådan förseelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1936, från och med vilken dag förordningen den 15 november 1907 (nr 117) om frihamn skall upphöra att gälla.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 5 och 11 §§ tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316).

Härigenom förordnas, att 5 och 11 §§ tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

5 §.

Tullfrihet åtnjutes för:

h) fartygs- och luftfartygsförnödenheter av annat slag än i g) sägs samt fartygsinventarier, därunder inbegripna till fartyg hörande husgerådssaker, för så vitt förnödenheterna eller inventarierna med avseende å beskaffenhet och mängd skäligen kunna anses vara avsedda till begagnande ombord å det transportmedel, vari de införts, och så länge de där kvarbliva;

k) proviant, medförd å fartyg eller luftfartyg, som kommer från utrikes ort, för så vitt den erfordras ombord till transportmedlets besättning eller passagerare, så länge transportmedlet icke efter avslutad resa avgått i inrikestrafik, ävensom alla — — — genom Sverige;

s) inom landet alstrade eller tillverkade ävensom här förut förtullade utländska varor, när de efter utförsel återinföras i oförändrat skick; dock skall härvid iakttagas,

att tullfrihet icke må åtnjutas, med mindre återinförseln äger rum inom tio år från utförseln, ägande likväl generaltullstyrelsen, där varan nyttjats inom svensk frihamn, medgiva tullfrihet vid återinförsel efter längre tids förlopp,

att därest varan förut förtullats i svensk frihamn och därefter återutförts till samma frihamn, tullfrihet må åtnjutas allenast för så vitt antingen återutförseln ägt rum tidigast trettio dagar efter det varan i samband med förtullningen lämnat frihamnens område eller ock av omständigheterna framgår, att återutförseln icke skett uteslutande eller huvudsakligen i syfte att i frihamnen upplägga varan i avvaktan på förnyad införsel,

att i händelse tullrestitution — — — värde för varuhavaren;

¹ Senaste lydelse av 5 § se 1931: 242.

11 §.

De särskilda — — — av Konungen.

Där sådant finnes av behovet påkallat, äger Konungen jämväl att med avseende å fartyg eller luftfartyg, som samtidigt går i inrikes- och utrikes- trafik, utfärda särskilda föreskrifter till inskränkning av den under 5 § k) medgivna tullfrihet för proviant.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1936.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 16 maj 1924 (nr 119) angående transitering av införselförbjudna varor m. m.

Härigenom förordnas, att 1 § förordningen den 16 maj 1924 angående transitering av införselförbjudna varor m. m. skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Vara, som enligt stadgande i särskild författning ej får till riket införas eller får dit införas endast av vissa personer eller sammanslutningar eller efter särskilt tillstånd av myndighet eller under vissa villkor, må utan hinder av dylikt stadgande transiteras eller eljest under tullverkets kontroll befordras eller uppläggas å tullager eller i frihamn.

Har stadgandet meddelats med hänsyn till allmän hälsovård eller säkerhet eller till förekommande av alkoholmissbruk eller djur- eller växtsjukdom, skall dock det i första stycket lämnade medgivandet gälla allenast uppläggning i frihamn av vara, beträffande vilken genom stadgandet införselrätten förbehållits åt vissa personer eller sammanslutningar, ävensom sjöväga befordran av sådan vara mellan frihamn och utrikes ort eller annan frihamn.

Vad i denna paragraf är stadgat skall icke äga tillämpning, där annat följer av bestämmelse i författning, som ovan avses, eller särskild av Konungen meddelad föreskrift.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1936

Förslag
till
**förordning om upphävande av förordningen den 20 december
1912 (nr 351) om frilager.¹**

Härigenom förordnas, att förordningen den 20 december 1912 om frilager skall upphöra att gälla den 1 januari 1936.

Förslag
till
**förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 15 december
1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen
i riket.**

Härigenom förordnas, att 1 § förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Rättighet att — — — av människor.

Såsom tillverkning av tobaksvara anses, utom varje bearbetning av tobak, jämväl utstyrsel eller förpackning av tobaksvara eller åsättande därå av namn eller beteckning, ägnad att utmärka densamma såsom särskild vara. Dock skall vad om tillverkning är stadgat icke gälla utstyrsel eller förpackning eller åsättande av namn eller beteckning, som nyss nämnts, där åtgärden vidtages i frihamn utan att därjämte blandning av olika tobaksvaror äger rum.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1936.

¹ Senaste lydelse se 1916: 546, 1920: 218 och 1929: 318.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om *ändrade bestämmelser rörande frihamnsväsendet m. m.* samt anför därvid:

Inledning.

De grundläggande reglerna om frihamnsinstitutionens innebörd samt om förutsättningarna och villkoren för frihamns inrättande och begagnande äro meddelade i förordningen den 15 november 1907 (nr 117) om frihamn, vilken ändrats genom förordningar den 20 december 1912 (nr 352), den 4 juni 1913 (nr 161), den 18 september 1916 (nr 545), den 25 juni 1917 (nr 403), den 16 juli 1919 (nr 448), den 14 maj 1920 (nr 217), den 19 augusti 1921 (nr 502), den 8 juni 1923 (nr 198), den 22 april 1927 (nr 124) och den 4 oktober 1929 (nr 317). Författningen innehåller vid sidan av de konstitutiva reglerna åtskilliga verkställighetsföreskrifter och andra bestämmelser av mera begränsad räckvidd, avseende bland annat olika tullkontroll- och tullklareringsspörsmål.

I övrigt gällande tullföreskrifter rörande frihamnstrafiken återfinnas huvudsakligen i frihamnsstadgan den 23 september 1919 (nr 626) med däri vidtagna ändringar. Vissa ordningsföreskrifter äro meddelade i generaltullstyrelsens cirkulär den 26 september 1919 angående tulltjänstordning för frihamn (Tullverkets författningssamling 1919: 465), vilket cirkulär till sitt huvudinnehåll innefattar tjänstgöringsbestämmelser för tullpersonalen. Ett i förordningen om frihamn behandlat speciellt tullklareringsspörsmål är närmare reglerat i särskild av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse den 30 maj 1930 (nr 179) angående den tidpunkt, då införsel från frihamn skall anses vara verkställd, m. m.

De av Kungl. Maj:t fastställda reglementena för Stockholms frihamn den 23 september 1919 (nr 628), för Göteborgs frihamn den 1 augusti 1922 (nr 443) och för Malmö frihamn den 28 augusti 1922 (nr 462) förete sins-

emellan endast smärre, huvudsakligen av organisatoriska förhållanden betingade skiljaktigheter. Reglementena innehålla dels bestämmelser om olika rättsförhållanden, som uppkomma mellan å ena sidan frihamnarnas innehavare och förvaltningsorgan samt å andra sidan trafikanterna vid begagnandet av frihamnarnas anstalter och utrymmen för lossning, lastning och lagring m. m., dels ock ordningsregler, som därvid skola iakttagas. Därjämte förekomma i reglementena en del tilläggsföreskrifter till frihamnsförordningen, såsom angående rätt till införsel av vissa varor samt till idkande av provianthandel, ävensom enstaka tullföreskrifter.

De gällande frihamnsförfattningarna äro i terminologiskt och tekniskt hänseende i stort sett avfattade i anslutning till de vid tiden för deras tillkomst gällande tullförfattningarna. Med den omarbetning av tullförfattningarna, som ägde rum genom tillkomsten av tullstadgan den 7 oktober 1927 (nr 391) och tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) jämte därtill anslutna författningar, avsågs i första hand att ernå en smidigare anpassning av bestämmelserna rörande tullförfarandet till trafikens växlande krav samt införandet av enhetliga beteckningar i avseende å de olika förfarandena i tullhänseende ävensom en revision i systematiskt hänseende, därvid bland annat i huvudförfattningarna bibehölls och sammanfördes för de olika förfarandena i tullhänseende mera konstitutiva bestämmelser, medan bestämmelser av mera sekundär art fingo plats i särskilda tillämpningsförfattningar.

I samband med tillkomsten av de nya tullförfattningarna vidtogos vissa ändringar i frihamnsförfattningarna. Dessa ändringar utgjordes dock i huvudsak allenast av sådana, som direkt och omedelbart påfordrades av de nya tullförfattningarna. Med den mera genomgripande omarbetning av bestämmelserna rörande frihamnsväsendet, som påkallades av att i de nya tullförfattningarna införts nya och enhetliga beteckningar för åtskilliga förfaranden i tullhänseende, fick däremot anstå.

Att så blev fallet torde hava berott på att behov av en revision av frihamnslagstiftningen jämväl ur andra synpunkter gjort sig gällande men att tillika ytterligare erfarenhet rörande frihamnsväsendets utveckling och anordning inom ramen för då gällande bestämmelser ansetts önskvärd.

Redan i skrivelse den 27 augusti 1929 till dåvarande chefen för finansdepartementet hemställde emellertid Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare, att åtgärder måtte vidtagas för en revision av det författningskomplex, som är avsett att reglera verksamheten i frihamnarna.

I häröver avgivna utlåtanden biträdde såväl generaltullstyrelsen som kommerskollegium och av det senare ämbetsverket hörda korporationer den gjorda framställningen.

Genom beslut den 12 juni 1931 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga med uppdrag att

i enlighet med vissa av departementschefen i anförande till statsrådsprotokollet angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag till ändrade bestämmelser rörande frihamnsväsendet. Riktlinjerna för utredningen innefattades i följande av departementschefen gjorda uttalande:

En revision av författningarna rörande frihamnsväsendet synes i främsta rummet böra hava till syfte *dels* en omarbetning i terminologiskt och tulltekniskt hänseende av dessa författningar sålunda, att de i nämnda avseende bringas i överensstämmelse med gällande tullförfattningar, *dels ock* omarbetning i sakligt hänseende under beaktande av den utveckling frihamnsrörelsen undergått sedan dessa författningars tillkomst, den inriktning verksamheten i frihamnarna erhållit och kan förväntas erhålla för framtiden samt de förändringar i övrigt, som i författningshänseende eller eljest sedan frihamnsförfattningarnas tillkomst inträffat, av den beskaffenhet att de kunna äga betydelse för avfattningen av hithörande bestämmelser.

Härvid torde böra ägnas särskild uppmärksamhet åt det förhållandet att frihamnarna icke i första hand kommit till användning för det ändamål, för vilket de ursprungligen avsetts, eller för befrämjande av transithandeln, utan i stället till övervägande del tagits i anspråk såsom upplags- och lagringsplatser för import- och exporthandeln. Frihamnarna hava sålunda i viss utsträckning övertagit uppgifter, som tidigare fyllts av tullhamnarna. En viss motsatsställning mellan frihamns- och tullhamnsintresset har till följd härav uppstått. Ett avvägande av sålunda med varandra konkurrerande intressen torde, under hänsynstagande till allmänt näringspolitiska synpunkter, böra äga rum.

Vidare synes böra undersökas, huruvida och i vilken utsträckning, under iakttagande av de grundsatser, som böra gälla för verksamhet i frihamn, större frihet kan och bör beredas den i frihamnarna bedrivna rörelsen.

Vad nu anförts torde utvisa, att den utveckling den i frihamnarna bedrivna rörelsen ernått liksom den förändrade inriktning denna rörelse antagit, påkallar överväganden i ett flertal hänseenden. Såsom exempel på spörsmål, som i anslutning till vad nu anförts synas böra bliva föremål för utredning, må framhållas villkoren för förtullning, för detaljförsäljning och utställning av varor i frihamn, för förbrukning i frihamn av icke förtullad vara, för fartygs tillträde till frihamn samt för bedrivande av industriell verksamhet i frihamn.

Jämväl ur annan synpunkt hava anmärkningar framförts mot nu gällande bestämmelser i ämnet. Klagomål hava sålunda anförts dels över den tid och den omgång, som äro ofrånkomliga för vinnande av nödiga ändringar i gällande författningsbestämmelser, dels ock över långsamhet i handläggningen av ärenden å förevarande område, vilka tarva statlig myndighets prövning och avgörande.

För att i största möjliga utsträckning tillmötesgå kravet på att föreskrifterna rörande frihamnsväsendet må kunna snabbt anpassas efter tidens fordringar och växlande förhållanden torde böra undersökas i vilken omfattning bestämmelser, som för närvarande äro inrymda i den efter riksdagens hörande tillkomna frihamnsförordningen, må kunna överflyttas till av Kungl. Maj:t ensam utfärdad författning, i första hand till frihamnsstadgan. I berörda avseende synes böra eftersträvas,

att i frihamnsförordningen allenast intagas sådana bestämmelser, som kunna anses vara av konstitutiv natur för reglerandet av frihamnsväsendet, ävensom bestämmelser i övrigt av sådan art, att riksdagens medverkan är för deras tillkomst erforderlig. I frihamnsstadgan däremot torde böra sammanföras sådana stadganden berörande frihamnsväsendet, som hava karaktär av verkställighetsföreskrifter till i huvudförfattningen fastslagna regler. I detta sammanhang synes ock böra övervägas, huruvida ej vissa i frihamnsförfattningarna förekommande bestämmelser, t. ex. rörande i frihamn tjänstgörande tullpersonal, lämpligen böra överföras till tullförfattningarna.

I syfte att i övrigt möjliggöra en snabbare handläggning av ärenden berörande frihamnsväsendet, vilka erfordra statlig myndighets avgörande, och en mera smidig anpassning av den i frihamnarna bedrivna rörelsen efter rådande förhållanden synes böra övervägas möjligheten och lämpligheten av att i större utsträckning än för närvarande är fallet åt generaltullstyrelsen överlämna avgörandet av dylika ärenden, däri jämväl inbegripet medgivandet av undantag från gällande föreskrifter.

Med stöd av nämnda bemyndigande tillkallade departementschefen såsom sakkunniga f. d. häradshövdingen K. Dahlberg, tillika ordförande, f. d. konsuln H. P. Th. Alpen, dåvarande tulldirektören, numera byråchefen K. F. Leander och civilingenjören O. Stendahl. Alpen erhöll sedermera begärt entledigande från uppdraget.

Med skrivelse den 15 oktober 1934 hava de sakkunniga till chefen för finansdepartementet avlämnat »betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande frihamnsväsendet». Betänkandet är tryckt i serien statens offentliga utredningar (1934: 36).

Över betänkandet hava infordrade utlåtanden avgivits av *dels* generaltullstyrelsen — med överlämnande av yttranden från lokala tullmyndigheter i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg, Trälleborg, Halmstad och Gävle —, *dels* kommerskollegium — med överlämnande av yttranden från frihamnsaktiebolagen i Stockholm, Göteborg och Malmö, Göteborgs hamnstyrelse, flertalet handelskamrar samt Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges redareförening och Stockholms rederiförening —, *dels* kontrollstyrelsen — med överlämnande av yttrande från aktiebolaget Vin- & spritcentralen —, *dels* medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen och lantbruksstyrelsen, *dels* marinförvaltningen och chefen för marinstaben gemensamt, *dels* överståthållarämbetet — med överlämnande av yttrande från Stockholms hamnstyrelse —, *dels* länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus län samt Malmöhus län, *dels* ock styrelsen för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet.

I förslag till ny frihamnsförordning hava de sakkunniga intagit sådana bestämmelser, som ansetts vara av konstitutiv natur för reglerandet av frihamnsväsendet, samt regler, vilkas fastställande eljest förutsatts kräva riksdagens medverkan, de sistnämnda i den mån de icke in-

tagits i upprättade förslag till ändringar i tulltaxeförordningen och i förordningen den 16 maj 1924 (nr 119) angående transitering av införsel-förbjudna varor m. m.

I betänkandet hava de sakkunniga vidare uttalat sig i särskilda, det egentliga ämnet för utredningen närstående spörsmål, bland vilka, till den del de beröra av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade författningar, här må nämnas frågorna om upphävande av förordningen den 20 december 1912 (nr 351) om frilager samt om en ändring i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

De administrativa föreskrifter rörande frihamnstrafikens reglering i tullhänseende, vilkas utfärdande förutsatts böra ankomma på Kungl. Maj:t, hava av de sakkunniga sammanförts i förslag till frihamnsstadga. Utom egentliga tullföreskrifter innehåller förslaget regler av beskaffenhet att utgöra tillämpningsföreskrifter i ämnen, som behandlats i vissa av de tidigare nämnda författningsförslagen. De sakkunnigas förslag till frihamnsstadga åtföljes av förslag till ändringar i tullstadgan och andra av Kungl. Maj:t utfärdade författningar jämte utkast till frihamnstillordning, avsedd att utfärdas av generaltullstyrelsen.

De sakkunniga hava jämväl framlagt förslag till gemensamt reglemente för frihamnarna, upptagande i huvudsak bestämmelser angående förhållandet mellan frihamnsinnehavarna och trafikanterna tillika med ordningsregler.

I de infortrade yttrandena hava några erinringar av allmän räckvidd icke framställts gentemot den av de sakkunniga verkställda fördelningen av det föreliggande materialet på de olika författningsförslagen eller dessas formella huvuddrag. Vad beträffar det sakliga innehållet, hava väsentliga delar av förslagen gjorts till föremål för erinran endast i några detaljer. I de delar förslagen givit anledning till mera ingående erinringar eller uttalanden, rör det sig i stort sett om specialfrågor, däribland i främsta rummet en uppkommen fråga om särskilda förtullningsregler i syfte att möjliggöra industriell verksamhet i frihamn för avsättning inom landet samt olika spörsmål avseende behandlingen av gods, som anmälts till förtullning i frihamn. Sistnämnda spörsmål äro reglerade i förslaget till frihamnsstadga men hava ock ett visst samband med bestämmelser i tulltaxeförordningen. Såsom ett allmänt omdöme har generaltullstyrelsen anfört, att de spörsmål, som utgjort föremål för utredningen, syntes hava blivit efter i huvudsak riktiga principer lösta i de sakkunnigas förslag, vilka styrelsen, med hänsyn tagen såväl till det sakliga innehållet som till deras enhetlighet och överskådlighet, ville beteckna såsom ett väsentligt framsteg inom förevarande område av tulllagstiftningen. De i ärendet hörda näringsorganisationerna och företagen hava likaledes, i den mån de ingått på ett allmänt bedömande av förslagen, givit sin anslutning till dessas huvudprinciper.

Departements-
chefen.

Den numera föreliggande utredningen har än ytterligare ådagalagt behovet av att en såväl formell som saklig revision av författningarna rörande frihamnsväsendet snarast möjligt kommer till stånd. I samma mån som frihamnsrörelsen erhållit ökad omfattning, synas de inskränkningar i rörelsefriheten, som de nuvarande bestämmelserna medföra och som hava sin grund i äldre principer inom tullagstiftningen, hava gjort sig alltmer kännbara. Det har vidare påvisats, hurusom den omständigheten, att utvecklingen kommit att i väsentliga delar avvika från de ursprungligen antagna förutsättningarna, medfört behov av en ändrad reglering av trafikens behandling i vissa tullhänseenden men även givit aktualitet åt tidigare icke närmare reglerade spörsmål, vilkas lösning är en ur både statsverkets och näringslivets synpunkt viktig angelägenhet.

De sakkunnigas förslag synas kunna i väsentlig del godtagas vid den omarbetning av frihamnsförfattningarna, som sålunda är av behovet påkallad. I den följande framställningen torde jag få betrakta innehållet av betänkandet såsom grundläggande. I synnerhet gäller detta beträffande den historik i särskilda frågor och de redogörelser för gällande bestämmelser och praxis, som lämnats av de sakkunniga. Jag har även ansett det vara lämpligt att i stort sett följa betänkandets uppställning i min behandling av de spörsmål, som nu föreligga till övervägande.

1. Industriell verksamhet i frihamn.

Frågan om ändrade förtullningsregler. I olikhet mot vad som förutsettes vid frihamnslagstiftningens tillkomst, har någon nämnvärd industriell verksamhet icke kommit till stånd inom frihamnarna. Vad som framför allt begränsat möjligheterna för en på förädling av utländska varor grundad dylik verksamhet lär, såsom de sakkunniga framhålla, hava varit den omständigheten, att denna blivit hänvisad till att praktiskt taget uteslutande söka sig avsättning för sina produkter i utlandet och sålunda icke kunnat räkna med det stöd, som möjligheten till avsättning på hemmamarknaden utgör. Nämnnda omständighet sammanhänger därmed, att då frihamn är att i tullhänseende betrakta såsom utrikes ort, de därstädes framställda varorna vid införsel till tullinlandet skola förtullas i sitt vid införseln föreliggande, förädlade skick, vilket givetvis i regel medför en högre tullbeskattning, än om industrien vore förlagd till tullinlandet och sålunda endast hade att vidkännas införselavgifter för de från utlandet införda råvarorna och halvfabrikaten. De sakkunniga erinra vidare, dels att de jämförelsevis höga markkostnaderna i frihamnarna och den efter dyrortsförhållanden avpassade arbetslönenivån i frihamnsstäderna vid flera tillfällen framhållits såsom ägnade att ytterligare begränsa förutsättningarna för frihamnsindustrien, dels ock att frihamnarna fått en allt mäktigare konkurrent i tullrestitutionsväsendet,

vilket numera och särskilt genom 1929 års bestämmelser blivit i vida högre grad ägnat att tillgodose industriens behov av tullättnader vid utländska varors användande till exporttillverkning, än vad fallet varit vid frihamnslagstiftningens tillkomst.

Såsom av betänkandet framgår, hava vid upprepade tillfällen framställningar gjorts om ändring av gällande bestämmelser i syfte att varor, som enligt meddelat tillstånd förädlats inom frihamn, måtte kunna efter särskilt av Kungl. Maj:t lämnat medgivande vid införsel därifrån förtullas efter de tullsatser, som gälla för de vid förädlingen använda utländska råvarorna och halvfabrikaten. En utredning i ämnet har tidigare verkställt av kommerskollegium och generaltullstyrelsen, som framlagt resultatet av utredningen i gemensamt utlåtande den 2 februari 1929 (betänkandet sid. 118). Utlåtandet utmynnade i ett avstyrkande av att några åtgärder av allmängiltig beskaffenhet vidtoges för beredande av särskilda lättnader åt inom frihamn belägna industriföretag i syfte att befrämja avsättning av företagens produkter på hemmamarknaden.

De *sakkunniga* hava likaledes avstyrkt införande av ändrade bestämmelser i förevarande ämne. I betänkandet anföres härom:

De olika uppfattningarna beträffande frågan om tullättnader vid införsel från frihamn av där framställda varor hava i princip det gemensamt, att den i frihamn bedrivna industriella verksamheten förutsättes under alla förhållanden icke skola försättas i en ur konkurrenssynpunkt gynnsammare ställning än tullinlandsindustrien. Skulle det vara praktiskt genomförbart att åstadkomma en fullständig utjämning sålunda att förtullningssvårigheterna för frihamnsindustrien undanröjdes på sådana villkor, som innefattade ett avstående från alla med förläggningen till frihamn sammanhängande fördelar, förefaller det emellertid som om slutresultatet, sett ur den enskilde industriidkarens synpunkt, borde te sig skäligen intresselöst.

Den föreliggande utredningen visar till fullo de svårigheter, som möta redan då det gäller att åstadkomma den klassificering och värdesättning av olika i konkurrensavseende verksamma omständigheter, som erfordras för att man skall kunna överväga de åtgärder, vilka vid genomförandet av tullättnader skulle vidtagas för vinnande av likställighet i produktionsvillkoren inom och utom frihamnarna. Beträffande sättet för tullättnadernas eventuella genomförande synes man hava att välja närmast mellan å ena sidan förtullning vid införseln från frihamn av den färdiga varan men med hänsyn tagen endast till däri ingående importerade råvaror och halvfabrikat, samt å andra sidan förtullning av råvarorna och halvfabrikaten, innan desamma komme att ingå i fabrikationen. Vilkendera metoden man än väljer, är det likvisst, såsom i utredningen betonas, nödvändigt att, därest den avsedda likställigheten skall förverkligas, vid tullättnadernas värdesättning taga hänsyn även till andra omständigheter, varibland icke minst den friare förfoganderätt över importvarorna före användandet, som tillkommer industriidkaren i frihamnen i jämförelse med konkurrenten i tullinlandet. Ett särskilt spörsmål, som jämväl berör likställigheten i tullhänseende, är huruvida den industriidkare, som i frihamn dreve rörelse med avsättning både inom och utom landet, borde i fråga om exporttillverkningen få utnyttja de med frihamnsväsen-

det sammanhängande tullförmånerna oförminskade, samtidigt som han åtnjöte de ifrågasatta tullåttnaderna för den för tullinlandet avsedda verksamheten. Även om det kan synas ligga nära till hands att besvara denna fråga jakande, får man vid dess övervägande dock icke lämna den omständigheten ur räkningen, att verksamheten på den ena marknaden kan utgöra ett kraftigt stöd i konkurrensen på den andra.

Otvivelaktigt är i varje fall, att för åstadkommande av verklig likställighet i produktionsavseende mellan frihamns- och tullinlandsindustrien den i frihamn verksamme industriikarens frihet att göra omläggningar i rörelsen, upptaga nya verksamhetsgrenar och eljest gestalta rörelsen efter affärsmässiga metoder måste bliva på ett kännbart sätt begränsad. Huru som helst komme han att arbeta under ganska osäkra förhållanden, då till äventyrs inträffade ändringar i införselbeskattningen kunde rubba förutsättningarna för det honom lämnade tillståndet till verksamhetens drivande och medföra krav på nya garantier mot obehörig konkurrens. Särskilt det sistnämnda förhållandet gör, att frågans lösning komplicerats även i fall, som eljest kunde synas jämförelsevis enkla, nämligen då det gäller förädling av tullfria importvaror.

Om man emellertid skulle kunna på ett eller annat sätt åvägabringa en utjämning av produktionsvillkoren, såvitt angår tullförhållandena och vad därmed direkt sammanhänger, bleve de återstående betingelserna för uppkomsten av en på hemmamarknaden arbetande frihamnsindustri att söka i frihamnarnas överlägsenhet i fråga om kommunikations- och lagringsmöjligheterna. Någon åtgärd för neutralisering av de fördelar i konkurrensavseende, frihamnarna härutinnan erbjuda, synes principiellt icke böra ifrågasättas. Emellertid är det obestriddigt, att frihamnarnas utveckling till särskilt värdefulla kommunikations- och lagringsanstalter står i närmaste samband med deras särställning i tullhänseende.

Förslaget om tullåttnader har en väsentlig grund i önskemålet att bereda ökade tillfällen till utnyttjande av frihamnarna med däri ingående, till industritomter avsedda områden. Det har ur denna synpunkt gjorts gällande, att en gynnsammare ställning för frihamnsindustrien vore motiverad av åtskilliga omständigheter. Sålunda har åberopats, att frihamnarna lede av den olägenheten, att de vore förlagda till dyrorter med arbetslöner och byggnadskostnader, som överstege det annorstädes vanliga. Emellertid gäller samma förhållande för den industri, som är förlagd vid eller i närheten av frihamnsstädernas tullhamnar. Försök att genom tullåttnader eller anordningar i dylik riktning kompensera industriföretagen i landet för olägenheter av nu antydd beskaffenhet skulle otvivelaktigt leda till orimliga konsekvenser.

Vidare har framhållits, att stora kapital nedlagts på att utrusta frihamnarna med moderna och högklassiga trafikanordningar, och att det låge i det allmännas intresse, såväl att de nedlagda kapitalen bleve förräntade som att frihamnarna bleve i möjligaste mån tillgängliga för kommersiellt utnyttjande. Erinras må emellertid, att detta allmänna intresse i allt fall icke får tillgodoses på bekostnad av ett annat allmänt intresse, nämligen iakttagandet i möjligaste mån av rättvisa i statens ställning till det inhemska näringslivet och dess särskilda företag. Jämväl må påpekas, att de tre frihamnarna ägas av samma kommuner som vidliggande tullhamnar. Den båtnad, som respektive kommun må vänta sig av förläggning av en industri till platsen, bör kommunen kunna bereda sig, oavsett huruvida industrien erhåller plats inom eller utom frihamnsområdet. För övrigt torde utnyttjandet av de vid frihamnarna belägna

tullhamnarnas betydligt större industriutrymmen vara ur kommunernas synpunkt ett intresse, vid sidan varav frihamnarnas användande till enahanda ändamål har endast underordnad betydelse.

I den mån det måste antagas, att frihamnarnas industriutrymmen icke kunna inom överskådlig tid finna användning för industri, som är inriktad på export, är det givetvis i och för sig ett beaktansvärt önskemål, att dessa utrymmen må kunna nyttiggöras på annat sätt. Det skall icke heller bestridas, att omständigheterna i särskilda fall kunna vara sådana, att tullåttnader för ett till frihamn förlagt men på hemmamarknaden arbetande industriföretag finnas kunna medgivas utan förfång för något inhemskt näringsintresse. Den föreliggande utredningen lär emellertid hava ådagalagt, att några allmänna riktlinjer för prövning av dylika fall icke kunna på förhand uppdragas. Frågan gäller därför till slut egentligen endast, huruvida det för framtiden bör överlätas till Kungl. Maj:t att i administrativ ordning pröva hithörande spörsmål i hela deras vidd och träffa därav föranledda avgöranden. Härvid bör ihågkommas, att de åtgärder, som kunna komma i fråga, innebära en jämkning i grundläggande principer för frihamnslagstiftningen och tulltaxeförordningen. Vidare bör betänkas, att varje dylik åtgärd kan vara ägnad att åstadkomma rubbning i den genom lagstiftningen åvägabragta avvägningen av de olika näringarnas och näringsföretagens inbördes intressen. En sådan åtgärd bör fördenskull icke vidtagas utan grundlig utredning och de olika intressenternas hörande. De härmed sammanhängande spörsmålen lära sålunda i allmänhet icke vara ägnade för ett så skyndsamt avgörande, som betingar en rent administrativ handläggning.

Med hänsyn såväl härtill som till frågornas stora principiella betydelse synes det vara riktigast, att därest på grund av i särskilt fall verkställd utredning undantag från ifrågavarande, av Kungl. Maj:t med riksdagen beslutade författningar finnes påkallat, ärendet underställes riksdagens prövning.

Mot betänkandet i denna del har en av de sakkunniga, *herr Stendahl*, avgivit reservation och därvid anfört:

Beträffande vissa delar av de sakkunnigas motivering — — — till sin ståndpunkt i fråga om den industriella verksamheten i frihamn — — — får jag anmäla avvikande mening. Emot de sakkunnigas förslag till lydelse av själva industriparagrafen i frihamnsförordningen har jag intet att invända.

När de sakkunniga konstaterat, att industriell verksamhet praktiskt taget icke utövats i rikets frihamnar, och icke heller kunnat utövas, huvudsakligen på grund av att dylik industri icke kunnat sälja sina produkter på hemmamarknaden till följd av att produkterna tullbeskattats hårdare än motsvarande produkter, tillverkade i tullinlandet, hade de sakkunniga enligt min mening bort utreda och komma med detaljerat förslag, huru en ändring härutinnan formellt skulle kunna åvägbringas. Då i de sakkunnigas motivering talas om att det begärts »tullåttnader» för frihamnsindustri, ger detta enligt min mening en fullkomligt missvisande bild av frågan. Vad som begärts från särskilt Stockholms frihamnsaktiebolags sida är, att industriprodukter, som efter Kungl. Maj:ts tillstånd tillverkas i frihamn, icke skola vid införseln till tullinlandet belastas hårdare än samma produkter tillverkade i tullinlandet. Det är alltså krav på jämställdhet och icke på någon preferens, som rests. De

sakkunnigas förslag, att dylika frågor böra prövas från fall till fall av riksdagen, står enligt min mening icke i överensstämmelse med gällande praxis, att riksdagen har hand om den grundläggande tullbeskattningen och dess former men att det överlåtes till Kungl. Maj:t att efter hörande av näringslivets organisationer handlägga det enskilda fallet administrativt. Från dessa utgångspunkter anser jag, att de sakkunniga bort föreslå de tillägg i tulltaxeförordningen, som äro nödvändiga förutsättningar för industri i frihamn. Det rör sig om 2 och 9 §§ samt 5 § s) i dess av de sakkunnigas majoritet föreslagna nya lydelse.

Tulltaxeförordningens 2 § föreskriver, att en vara skall tulltaxeras i det skick, vari den inkommer. Undantag från denna bestämmelse skulle behöva stadgas för vara, som efter vederbörligt tillstånd tillverkats i frihamn. Denna vara skulle kunna införas på de villkor, Stockholms handelskammare i yttrande den 9 februari 1926 över en av Stockholms frihamnsaktiebolag gjord framställning föreslagit, nämligen mot erläggande av tullen för till varan vid fabrikationen använda råmaterial, halvfabrikat och delar av utländskt ursprung.

I 9 § bestämmes bl. a., att i utlandet reparerad eller bearbetad vara i vissa fall får återinföras i stort sett tullfritt men mot erläggande av värdetull på det utförda reparationsarbetet. Lika litet som någon anser det rimligt att kräva förtullning av grönsaker och frukt, som växt i en frihamn, då de skola konsumeras eller införas till tullinlandet, lika litet finns det några bärande skäl, att industriarbete, som utföres inom ett frihamnsområde, skall tullbeskattas, därest industriprodukten införas till tullinlandet. Industriarbete, utfört i frihamn, lyder under svenska sociala lagar, blir skattskyldigt efter svensk lag, arbetskraften och företagen äro svenska, sannolikt ofta t. o. m. i högre grad än i tullinlandet, beroende på koncessionsförfarandet. Vill man för fullständigande av jämställdheten mellan industri i frihamn och i tullinlandet föreskriva, att endast inhemska eller införtullade byggnadsmaterialier, maskiner m. m. må komma till användning, därest industrien skall få arbeta på hemmamarknaden, ligger det i den koncessionslämnande myndighetens hand att bestämma härom.

Enligt min uppfattning bör alltså i 2 § tulltaxeförordningen göras förslagsvis följande tillägg, nämligen:

»Konungen äger medgiva att, på de villkor och i den utsträckning Konungen bestämmer, i frihamn framställd vara må vid införsel från frihamnen förtullas mot erläggande av tullen för till framställningen använda råmaterial, halvfabrikat och delar av utländskt ursprung.»

Ett motsvarande tillägg i 9 § synes böra erhålla lydelsen:

»Utan hinder av vad ovan stadgas äger Konungen medgiva att, på de villkor och i den utsträckning Konungen bestämmer, vara, som utföres till frihamn för att där undergå reparation eller annan bearbetning, må återinföras från frihamnen mot erläggande av tullen för till reparationen eller bearbetningen använda råmaterial, halvfabrikat eller delar av utländskt ursprung.»

Jämväl i de infordrade yttrandena över betänkandet hava skilda meningar i denna fråga gjorts gällande.

Av de i ärendet hörda lokala tullmyndigheterna hava *tulldirektören i Malmö* och *tullförvaltningen i Malmö frihamn* uttalat sig för en jämkning av gällande förtullningsregler till förverkligande av syftet med re-

servantens förslag. *Generaltullstyrelsen* har däremot förklarat sig för sin del icke finna anledning understödja förslaget och har i sådant avseende åberopat kommerskollegii och styrelsens förutnämnda utlåtande den 2 februari 1929.

Bland de av kommerskollegium hörda näringsorganisationerna och företagen har *Stockholms handelskammare* anfört såsom sin uppfattning, att det borde överlämnas till Kungl. Maj:t att pröva uppkommande frågor om undantag i här avsedda fall från gällande förtullningsregler, enär länskjutandet till riksdagen av dylika frågor måste vara ägnat att avsevärt tynga deras handläggning. Uttalanden i samma riktning hava gjorts av *Skånes handelskammare*, *Västergötlands och Norra Hallands handelskammare*, *Stockholms frihamnsaktiebolag*, *Malmö frihamnsaktiebolag*, *Sveriges köpmannaförbund* och *Stockholms rederiförening*.

Övriga av kommerskollegium hörda korporationer hava lämnat betänkandet i denna del utan erinran, varvid bland andra *Sveriges industriförbund*, *Sveriges grossistförbund*, *handelskammaren i Göteborg* och *Göteborgs hamnstyrelse* med instämmande av *Göteborgs frihamns aktiebolag* uttryckligen biträtt den mening, som uttalats av de sakkunnigas majoritet.

Kommerskollegium åter har uttalat sig för det av reservanten framställda förslaget om tillägg till 2 § tulltaxeförordningen. Kollegium har härvid anfört bland annat följande:

Över huvud taget måste man konstatera, hurusom de stora förväntningar, som ursprungligen ställdes på utvecklingsmöjligheterna för den industriella verksamheten i våra frihamnar, hittills endast i försvinnande omfattning kunnat realiseras. I detta hänseende torde exempelvis förtjäna att erinras hurusom de uttalanden, som tidigare gjorts rörande de särskilda förutsättningarna för en tillverkning av punsch i frihamn för export, visat sig alldeles icke motsvaras av verkligheten.

Med hänsyn härtill och till de betydande kapitalvärden, som äro nedlagda i frihamnarna och vilka borde i än större utsträckning än vad nu är fallet kunna nyttiggöras även för industriell utveckling, synes förtjäna att tagas i förnyat övervägande, huruvida icke några av de hinder, som nu möta gentemot etablerande av sådan verksamhet med beräknad avsättning även på tullinlandet, borde kunna undanröjas. Härvid bör även beaktas att, medan frihamnsverksamheten ej bör få komma i åtnjutande av några särskilda *förmåner* i tullbeskattningshänseende framför liknande verksamhet innanför tullgränsen, någon anledning knappast torde föreligga till att placera den förra i *sämre* läge än den senare i detta avseende. Ur denna synpunkt torde med fog kunna göras gällande, att det skydd för själva *manufaktureringarbetet* och däri ingående *arbetskostnad*, som må ingå som del av visst tullskydd för färdig vara vid inhemsk avsättning, bör kunna medgivas bliva lika inom som utom gränsen för frihamnsområdet. Det gäller ju nämligen i själva verket i ena som i andra fallet visst skydd för svenskt arbete.

Med hänsyn härtill torde även vägande skäl kunna anföras för att, på sätt reservanten bland de sakkunniga förordat, bereda ökad möjlighet för ändrad tulltaxering av inom frihamnsområdet tillverkad vara på grundval av tullbeloppet för däri ingående respektive vid tillverkningen för-

brukade materialier. För sådant ändamål torde emellertid erfordras ett tillägg till 2 § i tulltaxeförordningen av den innebörd som av reservanten föreslagits.

Medgivandet av sådant undantagsförfarande med hänsyn till tulltaxeringen måste givetvis föregås av en närmare prövning i varje särskilt fall och måste förknippas med bland annat vissa villkor rörande förtullning av vid tillverkning använda maskiner och redskap m. m., vilka äro av utländskt ursprung. Prövningen av ansökan om medgivande i nu berörda hänseende för varor, tillverkade inom frihamn, varöver kollegium och generaltullstyrelsen i förekommande fall torde bliva i tillfälle att avgiva yttrande, liksom fastställande av de villkor, som förutsättas böra fästas vid sådant medgivande, torde i likhet med vad reservanten föreslagit böra överlämnas till Kungl. Maj:ts avgörande. Att göra behandlingen av dylika ärenden i varje särskilt fall beroende av riksdagens prövning skulle fördröja och tynga behandlingen av desamma i en grad som i praktiken torde innebära ett avskärande av möjligheten för en tillämpning, över huvud taget, av några undantagsbestämmelser och därmed till någon utveckling av den industriella tillverkningen i frihamn.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har anfört, att det syntes lämpligt att beträffande industriell verksamhet inom frihamnsområde införa sådan ordning, att Kungl. Maj:t vid prövning av fråga om tillstånd till sådan verksamhet ägde utan riksdagens hörande i varje särskilt fall medgiva de tullättnader, som för verksamhetens bedrivande vore nödiga.

Departements-
chefen.

Såsom i utredningen framhålles, har det ursprungligen icke varit avsett, att frihamnarna skulle utgöra förlägningsplatser för industriell verksamhet med avsättning på den inhemska marknaden. Uppkomsten av dylik verksamhet i frihamnarna har icke heller betraktats såsom ett önskemål ur industriens allmänna synpunkter, utan fastmer har det härutinnan gällt att i industriens intresse hindra uppkomsten av en skadlig konkurrens på hemmamarknaden från i frihamnarna bedriven verksamhet.

I detta hänseende har någon förändring av läget ej inträtt. Däremot har, sedan det visat sig att någon nämnvärd exportindustri ej kommit till stånd i frihamnarna, uppkommit önskemålet om beredande av nya möjligheter till utnyttjande av därstädes förefintliga utrymmen, och det torde vara detta förhållande som närmast ligger till grund för de föreliggande förslagen om jämkning av förtullningsreglerna.

Hur beaktansvärt det ifrågavarande önskemålet än må vara, ligger det i sakens natur, att tveksamhet måste råda i fråga om möjligheten och lämpligheten av att tillgodose detsamma genom en jämkning av grunderna för frihamnsväsendet med syfte att bereda tillträde till frihamnarna för industriella företag, som ännu deltaga i konkurrensen på den inhemska marknaden. Utredningen lärer hava visat, att några allmänna närmare riktlinjer för prövningen av uppkommande frågor om undantag från förtullningsreglerna icke kunna på förhand uppdragas. Vad som för närvarande återstår till övervägande, är därför endast det

formella spörsmålet, huruvida det genom bestämmelse i frihamnsförordningen eller tulltaxeförordningen för framtiden bör överlämnas till Kungl. Maj:t att pröva dylika ärenden i hela deras vidd och träffa därav föranledda avgöranden. För min del anser jag detta spörsmål icke vara av någon större praktisk betydelse, då det är tydligt, att de svårigheter, som möta för vinnande av ett positivt resultat, hänföra sig till andra förhållanden än sättet för den formella handläggningen. Enär å andra sidan giltighet icke kan fränkännas de principiella skäl, som de sakkunniga anfört gentemot ett bemyndigande av den ifrågasatta innebörden, har jag funnit mig icke böra förorda, att ett dylikt bemyndigande påkallas från Kungl. Maj:ts sida.

Villkoren i övrigt. I § 13 mom. 2 av gällande frihamnsförordning har rätten att inom frihamn idka industriell verksamhet gjorts beroende av särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t och äro därjämte vissa gränser för Kungl. Maj:ts befogenhet att meddela dylikt tillstånd uppdragna. Utom formella jämkningar i dessa bestämmelser hava de *sakkunniga* föreslagit ett tillägg av innehåll, att under dylik verksamhet icke skall inbegripas arbete, som utan självständigt förvärvssyfte utföres i samband med lagerrörelse, såsom rensning, sortering eller avhjälpande av under transport eller lagring uppkommen skada (§ 8 i förslaget till frihamnsförordning).

Till motivering härav hava de sakkunniga anfört:

Vid olika tillfällen har behov av en närmare precisering av begreppet industriell verksamhet gjort sig märkbart. Särskilt har det härvid varit fråga om huruvida tillstånd skolat anses vara erforderligt beträffande en del med lagringsrörelse sammanhängande bearbetnings- och andra åtgärder av enklare art och ofta endast tillfälligtvis förekommande. Beträffande åtgärder, som icke kräva någon nämnvärd teknisk utrustning och som kunna anses ingå i sedvanlig tillsyn å lagrade varor, exempelvis rensning och sortering i vissa fall, har väl i praktiken någon tvekan icke behövt råda därom, att tillstånd icke erfordras. I andra fall däremot, då dylika arbeten utföras med maskinella hjälpmedel, liksom även exempelvis då med lagringsrörelse äro förenade reparationsarbeten, som kräva fullständig verkstadsrörelse med maskiner och redskap, ställer sig saken i varje fall mera tveksam. I den mån den verksamhet, som nu avses, icke har självständigt kommersiellt syfte utan endast utgör ett mer eller mindre nödvändigt bihang till lagerrörelse, synes emellertid tillräcklig anledning icke föreligga att göra densamma beroende av särskilt tillstånd.

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit har i *yttrandena* icke mött annan erinran, än att en lokal tullmyndighet ifrågasatt upptagande av blandning av varor bland exemplen å sådan verksamhet, som skall få äga rum utan särskilt tillstånd. *Generaltullstyrelsen* har härom anfört, att den omständigheten, att blandning av varor jämförelsevis ofta inginge i egentlig tillverkning, för vars bedrivande i frihamn tillstånd bor-

de erfordras, enligt styrelsens uppfattning, utgjorde hinder för att åtgärden särskilt nämndes i författningstexten.

Ett ytterligare tillägg av innebörd, att tillstånd till rusdryckstillverkning i frihamn icke finge lämnas, har föreslagits av *kontrollstyrelsen*, som framhållit, att flera hos Kungl. Maj:t gjorda ansökningar om tillstånd till beredning i frihamn av punsch och andra spritdrycker för export blivit avslagna samt att de hinder, som ansetts föreligga för bifall till ansökningarna, hänförde sig till sådana förhållanden i samband med gällande rusdryckslagstiftning och dess tillämpning, som vore av den bestående art, att de kunde göras gällande jämväl mot bifall till framtida likartade ansökningar.

Departements-
chefen.

För egen del biträder jag de sakkunnigas förslag i ämnet. Vad beträffar blandning av varor må erinras, att sådan åtgärd, även om den icke nämnes i författningstexten, läser få vidtagas utan särskilt tillstånd i de fall, då åtgärden, såsom enligt den föreslagna regeln förutsättes, utan självständigt förvärvssyfte utföres i samband med lagerrörelse.

Vad åter angår förslaget om ovillkorligt förbud mot beredning av spritdrycker i frihamn hava, såsom av kontrollstyrelsens uttalande framgår och jämväl i betänkandet blivit antytt, de skäl som åberopats gentemot medgivande av dylik verksamhet sin grund i omständigheter vid sidan av frihamnsväsendet. Oavsett att omedelbart behov av det föreslagna förbudet icke föreligger, då verksamheten i allt fall icke må bedrivas utan Kungl. Maj:ts tillstånd, läser det med hänsyn till frågans nyssnämnda sammanhang icke kunna anses lämpligt, att sådant förbud upptages bland de för frihamnsväsendet konstitutiva reglerna i frihamnsförordningen.

2. Konsumtionsförbud m. m.

Huvudregel om konsumtion inom frihamn. Enligt § 15 gällande frihamnsförordning må inom frihamn till förtäring eller eljest till personligt bruk icke användas utländska varor av tullpliktigt slag, med mindre de förut blivit i riket behörigen införtullade, liksom ej heller sådana svenska varor, för vilka restitution av tull- eller tillverkningsavgifter eller befrielse från tullavgift blivit vid varornas intagande i frihamnen ifrågasatt.

Förbudet har upptagits jämväl i de *sakkunnigas* förslag till frihamnsförordning (7 § andra stycket), dock med vissa såväl formella som sakliga jämkningar. Sålunda har förbudet utvidgats till att gälla även utländska varor av icke avgiftsbelagt slag. Även om konsumtion av sådana varor icke i och för sig kunde anses innebära en kränkning av något materiellt intresse, har det enligt betänkandet av ordningsskäl och för vinnande av garanti mot verkligt missbruk ansetts böra föreskrivas, att inga som helst oförtullade utländska varor finge inom frihamn användas till person-

ligt bruk. Att något praktiskt behov icke komme att eftersättas genom ändringen, framhålles i betänkandet såsom uppenbart.

I förslaget är förutsatt, att förtullning för konsumtion inom frihamn må kunna äga rum därstädes. Att möjlighet härtill bereddes, har enligt betänkandet ansetts påkallat bland annat därav, att rätten till användande å fartyg i frihamnstrafik av oförtullade utländska varor föreslagits skola avsevärt begränsas. Frågan, i vilken omfattning dylik förtullning må äga rum, har av de sakkunniga behandlats i samband med de bestämmelser om tullklarering i frihamn, vilka äro upptagna i förslaget till frihamnsstadga (60 §).

De sakkunnigas förslag i denna del, vilket lämnats utan erinran i de *Departements-* infordrade yttrandena, kan jag biträda. *chefen.*

Förnödenhets- och proviantartiklar för fartyg m. m. I gällande frihamnsförordning åtföljes konsumtionsförbudet av ett stadgande, varigenom det lämnas besättning å fartyg i frihamn obetaget att ombord förbruka även oförtullade proviantartiklar, som enligt förordningens regler om provianthandel inköpts inom frihamnen eller som i fartyget dit medförts.

De *sakkunniga* erinra *dels*, vad beträffar rätten till användande ombord av obeskattade varor annorledes än för personligt bruk, att denna rätt icke berördes av konsumtionsförbudet utan vore i princip lika oinskränkt som rätten till användande av obeskattade varor annorstädes inom frihamnen, *dels ock* att i nu angivna hänseenden fartyg, som befunne sig på resa till eller från frihamn, principiellt åtnjöte samma förmåner som fartyg i trafik till eller från utlandet, då även härutinnan regeln om frihamns egenskap av utrikes ort i tullhänseende vore tillämplig, så länge icke något stadgande i motsatt riktning funnes meddelat. I sammanhang härmed yttra de sakkunniga:

I praktiken är dock sjöfarten mellan frihamnarna och andra svenska orter icke i större utsträckning i tillfälle att begagna sig av dessa förmåner, då respektive fartyg mestadels vid anlöpandet av frihamn åtnjuta särskilda trafiklättnader, i vilkas förutsättningar ingår, att utrikes gods ej må medföras eller ombordtagas under sådana former, som medgiva dess användande ombord.

Då den trafikordning, de sakkunniga föreslå för den inrikes sjöfarten till och från frihamn, går ut på lagfästade och ytterligare fullföljande av de principer, som ligga till grund för de nu åsyftade lätttnadsmedgivandena, har det för de sakkunniga synts ganska självfallet att föreslå jämväl en häremot svarande begränsning av rätten till användande av obeskattade förnödenheter ombord å fartyg i inrikes frihamnstrafik. En dylik åtgärd synes även ur mera allmänna synpunkter väl motiverad. Som den ifrågavarande sjöfarten med avvikelse från de ursprungliga förutsättningarna gestaltat sig, intager den praktiskt sett icke någon utpräglad särställning i förhållande till den sjöfart, som äger rum uteslutande mellan tullhamnar. Den inrikes frihamnstrafiken behandlas för

närvarande till största delen såsom ren inrikestrafik, och detta kommer jämväl att, om möjligt i än större utsträckning, bliva förhållandet vid lagfästade av de sakkunnigas förslag. Under sådana omständigheter måste det anses såsom en tämligen opåkallad privilegiering på statsverkets bekostnad av den inrikes frihamnstrafiken, om anlöpandet av frihamn skulle under uppehållet därstädes samt under resa till och från frihamnen medföra de förmåner i fråga om användande av obeskattade förnödenheter, som äro medgivna beträffande trafik till och från utlandet. Med hänsyn till det stora antalet fartyg, som i följd av trafikens omläggning i tullhänseende under sina inrikes resor anlöpa frihamn för allenast intagande av lastfyllnad eller lossning av smärre godspartier, har det föreliggande spörsmålet fått en större betydelse ur fiskal synpunkt, än tidigare kunnat förutsättas.

De sakkunnigas förslag i fråga om rätten att ombord å fartyg i frihamn använda obeskattade förnödenheter till personligt bruk och att ombord å fartyg under resa till eller från frihamn förbruka eller nyttja förnödenhets- och proviantartiklar, utgörande utrikes gods, går i stort sett ut på att denna rätt begränsas till fartyg i trafik från och till utlandet.

Beträffande vissa varuslag, nämligen spritdrycker, vin, exportöl och tobaksvaror, hava de sakkunniga föreslagit inskränkningar i förfoganderätten även för den utrikes sjöfartens del. De sakkunniga framhålla i detta hänseende, bland annat, att en oinskränkt förfoganderätt ombord å fartyg i frihamn, särskilt vad anginge rusdrycker och tobaksvaror, lätt kunde föranleda missbruk i form av ilandförsel för konsumtion inom frihamnen eller för insmuggling till tullinlandet, liksom även medförandet av dylika varor å fartyg i frihamnstrafik kunde medföra påtagliga risker för olovlig införsel, med mindre försändningen skedde under enahanda kontroll som vid avsändande från tullhamn.

De sakkunnigas förslag beträffande förenämnda varuslag går i första hand ut på att dylika varor, vilka såsom proviant medförts i fartyg från utlandet, skola i frihamn på samma sätt som i tullhamn deklareraras och ställas under tullverkets tillsyn för att i mån av behov utlämnas till förfogande ombord. Vidare har tullklaringsplikt föreslagits såsom obligatorisk, då varor av ifrågavarande slag såsom utrikes gods skola ombordtagas å fartyg i frihamn, vare sig de äro avsedda till proviant eller att försändas till svensk eller utländsk ort. Såsom en följd härav framhålles i betänkandet, att dylika i frihamn ombordtagna varor icke komma att bliva tillgängliga för förbrukning ombord under uppehållet i frihamnen, ej heller under resa därifrån, innan fartyget lämnar tullområdet. I dessa avseenden kommer alltså enligt betänkandet behandlingen i frihamn att i praktiken bliva densamma som i tullhamn.

Då en reglering efter nu angivna riktlinjer förutsatt varjehanda bestämmelser, vilkas närmare innehåll till en del blivit beroende av de administrativa ordningsföreskrifterna rörande fartygstrafiken, hava de sakkunniga föreslagit, att de i förevarande ämne erforderliga föreskrifterna i sin helhet meddelades i administrativ ordning. I enlighet härmed har

i de sakkunnigas förslag till frihamnsförordning (7 § tredje stycket) upptagits ett stadgande, varigenom det överlättes till Kungl. Maj:t att förordna i fråga om rätt att ombord å fartyg, som befinner sig i frihamn, till personligt bruk använda oförtullade utländska och därmed jämställda svenska förnödenhets- och proviantartiklar samt angående rätt att ombord å fartyg, som befinner sig på resa till eller från frihamn, förbruka eller nyttja förnödenhets- och proviantartiklar, utgörande utrikes gods. De härmed åsyftade administrativa föreskrifterna hava de sakkunniga upptagit i förslaget till frihamnsstadga (77 §).

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit hava *generaltullstyrelsen* och *kontrollstyrelsen* samt flertalet av de i ärendet hörda *näringsorganisationerna* och *företagen* tillstyrkt eller lämnat utan erinran.

I vad förslaget avser särskild inskränkning i rätten till förfogande över spritdrycker m. m. har emellertid *Skånes handelskammare* framhållit, att denna rätt, såvitt erfarenheten givit vid handen, hittills ej missbrukats och att vid sådant förhållande anledning ej syntes föreligga att belägga utlandstrafiken med den föreslagna restriktionen, som lätt verkade irriterande och som torde sakna motsvarighet i utländska frihamnar. *Malmö frihamnsaktiebolag* har anmärkt, att den föreslagna tillsynen å här åsyftade varor syntes förutsätta, att fartyg vid ankomst till frihamn underkastades invisitation, vilket säkerligen komme att fördröja påbörjandet av lossning och lastning. *Kommerskollegium* har framhållit angelägenheten därav, att genom den ifrågavarande kontrollen lossning och lastning av fartygen icke fördröjdes. Med hänsyn härtill har kollegium förordnat, att den av de sakkunniga föreslagna inskränningen av den frihet från tulltillsyn, som sjöfarten mellan frihamnarna och utlandet hittills åtnjutit, icke genomfördes.

I likhet med de sakkunniga anser jag vägande praktiska skäl tala för att de nu berörda spörsmålen regleras i administrativ ordning. Jag biträder alltså förslaget om införande i frihamnsförordningen av en bestämmelse i sådant syfte, ehuru motsvarande spörsmål för tullhamnsstrafikens del, nämligen om tullfrihet för förnödenhets- och proviantartiklar medförda å fartyg i trafik mellan tullhamn och utlandet, är i huvudsak reglerat i den med riksdagen beslutade tulltaxeförordningen.

De sakkunnigas förslag till administrativa föreskrifter i ämnet torde få upptagas till närmare granskning vid en kommande behandling av förslaget till frihamnsstadga. I anledning av vad i nyssnämnda yttranden anförts om den ifrågasatta inskränningen i rätten till förfogande över spritdrycker och därmed likställda varuslag, vill jag emellertid redan nu göra det påpekandet, att förslaget till frihamnsstadga icke upptager någon bestämmelse om verkställande vid fartygs ankomst till frihamn av undersökning, motsvarande invisitationen i tullhamn, och att ej heller, såvitt av betänkandet framgår, de sakkunniga hava förutsatt, att den tull-

*Departements-
chefen.*

förrättning, som enligt förslaget kan ifrågakomma beträffande till frihamn medförda proviantartiklar av förenämnda slag, skulle regelmässigt vara förbunden med en närmare dylik undersökning.

I ett följande sammanhang kommer jag att till behandling upptaga ett i yttranden över betänkandet framställt förslag om införande i tulltaxeförordningen av allmänna bestämmelser om tullfrihet för å luftfartyg medförda förnödenhets- och proviantartiklar. Vid genomförande av detta förslag torde, såsom jämväl i yttrandena förordats, de nu förevarande bestämmelserna om rätt att vid frihamnstrafik förfoga över förnödenhets- och proviantartiklar böra gälla även för luftfartyg.

3. Detaljhandel i frihamn.

Allmänna regler. Enligt gällande bestämmelser är detaljhandel inom frihamn i princip förbjuden. I en översikt över detaljhandelsfrågans allmänna innebörd erinra de *sakkunniga*, hurusom frågans reglering i författningsväg på sin tid mött svårigheter, beroende icke minst på en viss osäkerhet i fråga om det eller de omedelbara syften, detaljhandelsförbudet borde tjäna. I anslutning härtill anföra de sakkunniga:

Med stöd av vad som förevarit vid tillkomsten av de nu gällande bestämmelserna i ämnet kan emellertid motivet för dessa bestämmelser sägas ligga i den inhemska detaljhandeln och i viss mån även industriens farhågor för obehörig konkurrens. I verkligheten fyller förbudet även ett annat, högst väsentligt syfte, nämligen att hindra uppkomsten av en den egentliga frihamnsrörelsen ovidkommande trafik, som, därest den hade fritt spelrum, skulle inverka märkbart störande på ordningen inom frihamnarna såväl som statsverkets säkerhet.

Ett spörsmål, som i det tidigare lagstiftningsarbetet vållat betydande svårighet, har varit preciserandet av detaljhandelns begrepp. Man har därvid haft att röra sig med två kännetecken på detaljhandel, av vilka likväl intetdera kunnat göra anspråk på ovillkorlig allmängiltighet, nämligen dels detaljhandelns egenskap att avse försäljning direkt till konsumenter och dels dess egenskap att omfatta smärre varukvantiteter.

Ett annat spörsmål, som icke minst vid tillämpningen av de nu gällande bestämmelserna givit anledning till tveksamhet, gäller detaljhandelns lokalisering till frihamn, d. v. s. frågan om de yttre kännetecknen på detaljhandeln såsom en inom frihamn idkad rörelse.

Efter en redogörelse för de hittillsvarande bestämmelserna i ämnet yttra de sakkunniga, att dessa bestämmelser väl finge anses hava i stort sett fyllt sitt ändamål att förebygga därmed åsyftade, icke önskvärda former av handelsrörelse inom frihamn men att i praktiken en märkbar osäkerhet i fråga om förbudets räckvidd gjort sig gällande, vilket tagit sig uttryck bland annat i tid efter annan gjorda framställningar om erhållande av förhandsbesked eller vidtagande av andra åtgärder från förvaltningsmyndigheternas sida för reglering av förbudets tillämpning.

De sakkunniga ägna härefter begreppet detaljhandel i frihamn en undersökning ur olika principiella synpunkter men giva i samband därmed

uttryck åt uppfattningen, att även om en generell regel i ämnet, utformad med beaktande av de angivna synpunkterna, skulle leda till ett i stort sett tillfredsställande resultat, det likväl icke kunde undvikas, att i tillämpningen ovisshet och inadvertenser stundom komme att framträda. De sakkunniga hava härav föranletts att uttala såsom ett önskemål, att den närmare tillämpningen måtte kunna regleras i administrativ väg i stället för att vara ytterst beroende av domstols prövning i mål angående ansvar för överträdelse av förbudet, varvid en i författningen lämnad definition av begreppet idkande av detaljhandel inom frihamn måste följas, även om avgörandet i det särskilda fallet skulle bliva mindre tillfredsställande.

Riktlinjerna för de sakkunnigas förslag i ämnet (9 §) angivas i betänkandet på följande sätt:

Till en början meddelas i frihamnsförordningen den grundläggande regel, att inom frihamn ej må idkas *detaljhandel* med där befintliga varor.

Därefter lämnas i förordningen en allmän definition av begreppet detaljhandel i frihamn. Om ock denna är avsedd att vara anpassad efter vad som i allmänhet bör anses vara riktigt, är den likväl icke ämnad att vara orygglig, utan bör befogethet finnas för Kungl. Maj:t att, i den mån sådant finnes påkallat, meddela närmare bestämmelser för lämpligt avgränsande av förbudet liksom ock för dess vidmakthållande. Den allmänna bestämningen kommer att gälla, i den mån Kungl. Maj:t icke i särskilt hänseende annorlunda förordnar. Genom definitionens innehåll och anvisningen, att bemyndigandet åt Kungl. Maj:t må begagnas endast för åstadkommande av erforderlig jämkning i särskilt hänseende, lär det få anses vara tillfredsställande sörjt för att de närmare bestämmelser, som eventuellt utfärdas, komma att motsvara syftet med huvudstadgandet.

Den av de sakkunniga föreslagna allmänna definitionen går ut på att såsom detaljhandel i frihamn skall anses försäljning därstädes av varor till annan än den, som idkar handel med eller i tillverkningsrörelse använder varor av samma eller liknande slag, så ock där befintliga varors utställande för allmänheten eller förevisande i handelssyfte för annan än rörelseidkare, som nyss nämnts, eller ombud för honom. I betänkandet har särskilt anmärkts, hurusom förslaget innebure att försäljning till köpare, som visserligen vore näringsidkare men icke dreve handels- eller tillverkningsrörelse med ifrågavarande slags varor, komme att anses såsom detaljhandel. Exempel har jämväl anförts därå, att dylik försäljning kunde innebära ett uppenbart åsidosättande av detaljhandelsförbudets syfte. Den nu nämnda begränsningen hava de sakkunniga förklarat sig så mycket hellre kunna förorda, som möjlighet enligt förslaget förelåge att i sådana fall, då förhållandena ansåges böra berättiga till en annan tillämpning, göra denna tillåtlig genom beslut i administrativ ordning.

I förslaget har icke upptagits det i § 19 mom. 3 av gällande frihamnsförordning förekommande stadgandet, att vara, som upplagts inom fri-

hamn, icke må därifrån uttagas för införsel i landet av annan än sådan näringsidkare, som driver handel med eller eljest i sin rörelse använder varor av samma eller liknande slag. De sakkunniga framhålla, att detta förbud, vilket redan vid tillkomsten erkändes vara föga effektivt i praktiken, å andra sidan på ett osmidigt sätt ingrepe i trafikens rörelsefrihet och därvid stundom medförde införselhinder i fall, då över huvud fråga icke vore om någon försäljning, samt att för övrigt vid genomförande av de sakkunnigas förslag tillfälle funnes att, i den mån särskilda ingripanden till förebyggande av olämpligt förfarande skulle finnas erforderliga, mera än hittills anpassa desamma efter det aktuella behovet.

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit hava såväl *generaltullstyrelsen* som *kommerskollegium* samt de i ärendet hörda *näringsorganisationerna och företagen* lämnat utan erinran. *Stockholms handelskammare* har i ämnet gjort följande uttalande:

Vad särskilt beträffar det ur köpmannasynpunkt icke oväsentliga spörsmålet om den praktiska tillämpningen av förbudet mot detaljhandel i frihamn, vilket förbud givetvis förutsattes skola alltjämt kvarstå, finner handelskammaren de av de sakkunniga härför uppdragna riktlinjerna synnerligen tilltalande. Den definition av begreppet detaljhandel, som intagits i 9 § av förslaget till frihamnsförordning, synes vara väl funnen och tillräckligt uttömmande. Därigenom att Kungl. Maj:t tillerkännes befoget att, där så finnes påkallat, meddela närmare bestämmelser för lämpligt avgränsande av förbudet, liksom för dess vidmakthållande, hava möjligheter skapats för att på ett smidigt sätt kunna anpassa förbudet efter praktiska hänsyn. Handelskammaren förutsätter emellertid, att i de fall, då dylika närmare bestämmelser anses böra i administrativ väg utfärdas, de skilda handelskamrarna dessförinnan beredas tillfälle att i saken yttra sig.

Direkta uttalanden om anslutning till de sakkunnigas ståndpunkt hava jämväl gjorts av bland andra *Sveriges industriförbund*, *Sveriges köpmannaförbund* och *Sveriges grossistförbund*.

Skånes handelskammare har förklarat sig anse den av de sakkunniga föreslagna definitionen av begreppet detaljhandel i frihamn vara ägnad att i allmänhet på ett tillfredsställande sätt reglera detaljhandelsförbudets omfattning. Handelskammaren har emellertid betonat nödvändigheten av att, såsom de sakkunniga förutsatt, undantag kunde medgivas, enär eljest handel i frihamn med vissa varor, vilken hittills ansetts fullt legitim, skulle för framtiden omöjliggöras.

*Departements-
chefen.*

Utredningen torde giva vid handen, att de föreliggande spörsmålen knappast kunna på ett i allo tillfredsställande sätt lösas genom bestämmelser, grundade enbart på en allmän bestämning av begreppet detaljhandel i frihamn. Även om de i betänkandet föreslagna huvudreglerna i flera avseenden innebära ett framsteg, lära likväl, såsom även de sakkunniga framhållit, ovisshet och ojämnheter i reglernas tillämpning icke kunna helt undvikas. Den i betänkandet förordade möjligheten till en närmare administrativ reglering i begränsad utsträckning skulle fördenskull otvi-

velaktigt vara av värde. Att dylik möjlighet ej tidigare beretts, synes hava berott därpå, att de med detaljhandel i frihamn sammanhängande spörsmålen från början tillmätts synnerlig betydelse ur allmänna näringspolitiska synpunkter. Givetvis bör såväl med hänsyn härtill som av andra orsaker detaljhandelsförbudets princip vara fastställd i frihamnsförordningen på ett sätt, som ej giver utrymme för några genomgripande avvikelser i vare sig ena eller andra riktningen. Men den numera vunna erfarenheten torde också giva stöd för de sakkunnigas uppfattning, att av praktiska skäl betingade jämkningar i tillämpningen böra kunna vidtagas utan åsidosättande av de berättigade intressen, varom i detta sammanhang kan bliva fråga. Då härtill kommer, att de föreslagna bestämmelserna synas vara ägnade att befordra den enhetlighet i tillämpningen, som i synnerhet på förevarande område visat sig vara av vikt, vill jag för min del biträda de sakkunnigas förslag.

Skeppsförådshandel. I § 14 i gällande frihamnsförordning har gjorts det undantaget från detaljhandelsförbudet, att efter särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t försäljning av proviantartiklar och andra skeppsförnödenheter må inom frihamn idkas under de villkor, som av Kungl. Maj:t föreskrivas. Att dylik försäljning endast skulle få omfatta förnödenheter för i frihamn liggande fartyg, är icke uttryckligen angivet men torde likväl, enligt vad i betänkandet framhålles, hava förutsatts. Den angivna förutsättningen ligger även till grund för de föreskrifter, vilka av Kungl. Maj:t fastställts såsom allmänna villkor för drivande av skeppsförådshandel efter särskilt tillstånd.

De av de *sakkunniga* föreslagna reglerna om skeppsförådshandel, vilka äro avsedda att enligt bemyndigande i frihamnsförordningen (9 §) meddelas i frihamnsstadgan, avvika i betydande mån från vad som för närvarande gäller. Enligt förslaget må den ifrågavarande detaljhandeln omfatta försäljning dels till fartyg i frihamnen, oavsett om artiklarna äro avsedda att ombordtagas såsom utrikes gods eller i förtullat skick, dels ock till annorstädes liggande fartyg, för så vitt artiklarna utgöras av utrikes gods. Beträffande försäljning till fartyg annorstädes än i frihamn skall dock enligt förslaget iakttagas, att varorna vid försändandet från frihamnen och i avseende å rätten till förfogande över dem efter ombordtagandet skola behandlas på samma sätt som annat utrikes gods, vilket tages ombord såsom förnödenhets- och proviantartiklar. De villkor i övrigt, under vilka försäljningen må ske, hava avsevärt förenklats. Härvid har enligt betänkandet särskilt inverkat den omständigheten, att i fråga om vissa varor, som lätt kunna bliva föremål för missbruk i form av olaga konsumtion eller smuggling, det ur andra synpunkter befunnits nödvändigt att föreslå särskilda inskränkningar i förfoganderätten, vartill komme, att allmänna inom riket gällande försäljningsrestriktioner vore tillämpliga även i frihamn. De sakkunniga föreslå sålunda bland annat borttagande av fordran på särskilt tillstånd till rörelsens idkande.

Den sistnämnda ändringen har avstyrkts av *tulldirektören i Malmö*, varemot *generaltullstyrelsen* förklarar sig med hänsyn till vad de sakkunniga anfört icke vilja motsätta sig deras förslag i denna del. Emellertid har *en ledamot av generaltullstyrelsen* i avgiven reservation föreslagit införande i frihamnsstadgan av bestämmelsen, att för idkande av skeppsförrådshandel skulle erfordras särskilt tillstånd av generaltullstyrelsen.

Departements-
chefen.

Frågan, huruvida särskilt tillstånd skall erfordras för idkande av skeppsförrådshandel i frihamn, synes under alla förhållanden icke behöva regleras i frihamnsförordningen utan kunna hänföras till de verkställighetsfrågor, som böra lösas i administrativ ordning. Frågan torde därför få, i likhet med övriga skeppsförrådshandeln berörande detaljfrågor, framläggas till slutligt övertagande i samband med fastställandet av ny frihamnsstadga. Vad beträffar den i förslaget till frihamnsförordning upptagna regeln om skeppsförrådshandel, har jag icke funnit anledning till annan erinran, än att under förutsättning, som i ett tidigare sammanhang angivits, regeln lämpligen bör utsträckas att gälla även försäljning av förnödenhets- och proviantartiklar för luftfartyg.

4. Införsel från frihamn av bruttoförtullning underkastade varor.

Enligt § 19 mom. 2 i gällande frihamnsförordning må varor, beträffande vilka i tulltaxan är angivet, att tullen skall beräknas efter verkliga nettovikten med tillägg av visst emballage, icke från frihamn uttagas för förtullning, för uppläggning å nederlag eller för försändning i oförtullat skick till inrikes ort, med mindre de äro emballerade på sådant sätt, som eljest vid införsel av enahanda varor är brukligt.

Stadgandet avser, såsom i betänkandet antydes, att förhindra missbruk av rätten till uppackning och ompackning av varor i frihamn i syfte att vid förtullning undvika inräknande av emballaget eller del därav i den avgiftspliktiga vikten.

De *sakkunniga* hava lämnat en redogörelse för de olika principer för lösandet av härmed sammanhängande författningsfrågor, som tidigare prövats eller ifrågasatts, och i anslutning därtill anfört i huvudsak följande:

Bedömandet av den föreliggande frågan syntes böra ske med ledning av principen om största möjliga likställighet mellan frihamn och tullhamn. Å ena sidan borde det tillses, att möjligheten till transport från frihamn av varor utan emballage eller med mindre emballage, än som erfordrades vid de i allmänhet längre transportererna från utlandet, icke utnyttjades i syfte att kringgå tulltaxans bestämmelser. Men å andra sidan borde det härvid, så långt det vore praktiskt möjligt, undvikas, att de vidtagna försiktighetsmått finge karaktären av allmänna restriktioner, vilka belastade importen från frihamn även i de fall, då missbruk i angivna riktning ej vore i fråga.

Det torde ligga i sakens natur, att en praktiskt användbar verklig precisering av begreppet handelsbruklig emballering knappast kunde åstadkommas. Att grunda regleringen av hithörande frågor på en katalogi-

sering av olika tänkbara fall, likartad med den, som legat till grund för de i betänkandet omnämnda, tidigare i tulltaxan intagna bestämmelserna om tilläggsavgifter i vissa fall vid införsel från frihamn, syntes icke heller kunna förordas.

Enligt de sakkunnigas uppfattning borde fördenskill även i fortsättningen den nuvarande allmänna definitionen i princip läggas till grund för bestämmelserna i ämnet.

Mot bestämmelsen i § 19 mom. 2 i gällande frihamnsförordning kunde emellertid anmärkas, att den medförde en viss, för den lojala trafiken besvärande osäkerhet så till vida att den kunde, i fall då varor vore osedvanligt lätt emballerade redan vid ankomsten till tullområdet, medföra införselhinder i frihamn, vilka icke hade någon motsvarighet i tullhamn. Bestämmelsen verkade nämligen, utöver sitt egentliga syfte, såsom innefattande en presumtion, att i de fall, då en vara vid införsel från frihamn icke vore på sedvanligt sätt emballerad, detta berodde på att emballeringen ändrats i frihamnen. Denna presumtion överensstämde icke alltid med det verkliga förhållandet.

Metoden att förhindra obehörig ompackning genom att göra rätten till införsel beroende av varans emballering vid införseltillfället finge otvivelaktigt anses såsom den mest praktiska åtminstone för våra förhållanden. Detta uteslöte dock ej, att om det i särskilt fall upplystes, att emballeringen icke ändrats i frihamnen, hänsyn rättvisligen borde tagas därtill. Enligt de sakkunnigas mening borde därför den hittillsvarande regeln jämkas sålunda, att införsel oavsett emballeringens beskaffenhet tillätes, om dylik bevisning förebragtes. Någon egentlig svårighet att, då ändring av emballeringen icke vidtagits, därom åstadkomma utredning, som kunde godtagas såsom tillförlitlig, torde merendels, då så erfordrades, icke föreligga. Genom en dylik anordning syntes därför osäkerheten för trafiken, vilken osäkerhet torde vara särskilt kännbar i fråga om varor, som vid import passerade genom frihamn utan vare sig lagring eller ompackning, bliva till väsentlig del undanröjd.

Enligt de sakkunnigas förslag till frihamnsförordning (10 §) göres alltså rätten till införsel beroende av att antingen varan är emballerad på sådant sätt, som eljest vid införsel av varor av enahanda slag är brukligt, eller det visas, att ändring av emballeringen icke vidtagits inom frihamnen. Förslaget innebär vidare, att bestämmelsen i ämnet göres tillämplig över huvud då fråga är om införsel från frihamn av varor av ifrågavarande slag annorledes än för försändning i oförtullat skick till utlandet. Den ändring, som härutinnan föreslås, är betingad därav, att de sakkunniga förutsätta, att den nuvarande begränsningen med avseende å de former, under vilka införsel från frihamn till tullinlandet må äga rum, skall bortfalla.

De sakkunnigas förslag i denna del har i huvudsak lämnats utan erinran i de infortrade yttrandena. Sveriges industriförbund har visserligen framhållit de svårigheter, som mötte för avgörande i fråga om olika varuslag, vad som skulle anses utgöra bruklig förpackning, men inskränkt sig till att uttala önskvärheten av att särskilda föreskrifter om den närmare tolkningen av bestämmelsen i ämnet kunde utfärdas av generaltullstyrelsen.

Kommerskollegium har anfört, att de nuvarande tolkningssvårigheterna i stort sett komme att kvarstå med den av de sakkunniga föreslagna formuleringen. Kollegium har emellertid förklarat sig dela de sakkunnigas uppfattning, att någon praktiskt användbar precisering av begreppet bruklig förpackning knappast kunde åstadkommas. Jämväl kollegium har framhållit värdet av att, därest så kunde ske, tolkningsföreskrifter i ämnet utfärdades av generaltullstyrelsen.

I *generaltullstyrelsens* utlåtande har anmärkts, att det syntes icke vara uteslutet, att vid utförsel från tullinlandet till frihamn i enlighet med bestämmelserna om returfortullning i 146 § tullstadgan sådan emballageändring kunde hava förekommit, som det förevarande stadgandet i förslaget till frihamnsförordning avsåge att förebygga. Styrelsen har fördenskull föreslagit sådant tillägg till stadgandet, att för rätt till införsel av vara utan eljest brukligt emballage komme att erfordras bevisning jämväl därom, att ändring av emballeringen icke vidtagits vid försändning av varan från tullinlandet till frihamnen. — I fråga om den bevisning, som erfordras, då det uppgives, att ändring av varas emballering icke vidtagits i frihamn eller vid försändning, som nyss nämnts, har styrelsen, i anledning av vad från vissa tullmyndigheters sida anförts, erinrat därom, att enligt förslagets avfattning det icke syntes ankomma på tullverket att föranstalta om utredning i angivna hänseende utan borde åligga varuhavare att till styrkande av sin uppgift själv förebringa sådan bevisning, som av tullverket prövades fullt tillförlitlig. Styrelsen har vidare uttalat uppfattningen, att enbart av varuhavaren avgiven försäkran icke torde kunna godtagas såsom dylik bevisning.

Departements-
chefen.

Den jämkning av det hittillsvarande villkoret för införsel från frihamn av bruttofortullning underkastade varor, som de sakkunniga föreslagit, anser jag för min del vara principiellt befogad. Det torde även kunna antagas, att denna åtgärd kommer att i sin mån medverka till att avhjälpa de hittillsvarande olägenheterna även till den del dessa hänföra sig till bristen på en närmare bestämning av begreppet bruklig förpackning. Vad beträffar önskemålet om meddelande av särskilda tolkningsföreskrifter i sistnämnda hänseende, torde det väl förhålla sig så, att de omständigheter, som föranlett de sakkunniga att avstå från en mera genomgripande omarbetning av den nuvarande bestämmelsen, också komma att medföra svårigheter för meddelande på förhand av mera ingående anvisningar rörande tillämpningen i olika fall. Emellertid lärer det kunna förväntas, att det ifrågavarande önskemålet blir i möjligaste mån tillgodosett genom att generaltullstyrelsen under vedertagna former verkar för enhetlighet i tillämpningen, exempelvis genom att kungöra i särskilda fall meddelade, för tillämpningen vägledande beslut.

Den föreslagna bestämmelsen i detta ämne torde böra jämkas på sätt generaltullstyrelsen föreslagit.

5. Tullfrihet för materiel till frihamnsanläggning m. m.

Under hänvisning till ett år 1922 avgjort besvärsmål, i vilket tullavgift förklarats icke skola utgå för ett antal portalkranar, som efter öppnandet av frihamn införts dit från utlandet för att inom frihamnen användas för lossning och lastning av fartyg, hava de *sakkunniga* upptagit frågan om ändrade bestämmelser för fall av berörda och därmed jämförlig beskaffenhet. De sakkunniga erinra härvid, hurusom det dels framhållits, att den rätt till tullfritt förfogande, som vore en följd av att frihamn skall anses såsom utrikes ort i tullhänseende, borde antagas gälla endast de varor, som i transiterings- eller annat med frihamns inrättande åsyftat ändamål passera frihamnen, och ej sådana varor, som av frihamnens ägare införas dit för att där kvarstanna och begagnas för själva frihamnsanläggningen, dels ock gjorts gällande, att de inhemska industriföretagen vid konkurrens om leverans av utrustningsartiklar för frihamnarna icke borde vara sämre ställda, än då fråga vore om kommunala anläggningar i allmänhet.

De sakkunniga anföra för egen del följande:

Den föreliggande frågan har emellertid större räckvidd än av det hittills anförda framgår. Samma synpunkter kunna anläggas även på inventarier och annan utrustning för de till frihamn förlagda företagen såväl som på förbrukningsartiklar, vilka användas för frihamnsanläggningarnas och företagens drift.

Vid ett strängt logiskt betraktelsesätt kan givetvis ifrågasättas riktigheten av att exempelvis ett på vanlig importhandel grundat företag åtnjuter tullfrihet för inom frihamn disponerade inventarier och andra förnödenheter. Det kan härvid förtjäna att påpekas, att i diskussionen rörande frågan om tullättnader för på hemmamarknaden arbetande frihamnsindustri icke synes hava förutsatts annat än att användande av inhemska eller förtullade maskiner, verktyg och annan utrustning borde utgöra ett villkor för sådana lättnaders åtnjutande. Vad åter angår de företag, som syssla med mera typisk frihamnsrörelse, ställer sig saken obestriddligen annorlunda.

Någon avsevärd betydelse ur fiskal synpunkt kan näppeligen tillmätas det ifrågavarande spörsmålet utom vad angår för själva frihamnsanläggningarna avsedd materiel, och i detta hänseende torde det väl för närvarande mestadels röra sig om förnyelser och kompletteringar. För det inhemska näringslivets del torde frågan icke heller hava någon större vikt. De föreliggande möjligheterna till tullfritt användande av importerad materiel synas för övrigt i praktiken ej hava begagnats i så stor utsträckning, som måhända kunnat väntas. I varje fall hava svenska företag i stor omfattning fått ombesörja leveranserna till frihamnsanläggningarna, och de i frihamnarna arbetande handelsföretagen torde av olika skäl endast i mycket begränsad omfattning begagna sig av tullfrihetsförmånen för sina driftsförnödenheter.

Vid ett eventuellt genomförande av den ifrågasatta tullplikten torde man icke kunna upprätthålla någon skillnad mellan de fall, då saken har någon mera nämnvärd betydelse, och de bagatellartade fallen. Olägen-

heter ur kontrollsynpunkt skulle fördenskull knappast kunna undvikas. Svårigen torde ock någon skillnad kunna göras mellan sådana typiska frihamnsföretag, som borde bibehållas vid hittillsvarande förmåner, och andra företag.

Om ock vissa skäl kunna anföras för en ändring av det rådande rättsläget i denna del, hava likväl de sakkunniga, icke minst av rent praktiska hänsyn, funnit sig böra förorda ett bibehållande av den ordning, som får anses vara fastslagen i den nuvarande lagstiftningen och som jämväl torde hava motsvarighet i utländska frihamnar.

De sakkunnigas förslag upptager sålunda icke några särskilda bestämmelser i förevarande ämne.

Sveriges industriförbund har härutinnan gjort följande uttalande:

Enligt förbundets mening måste det anses i princip oriktigt, att de svenska industriföretagen vid konkurrens med utländska företag om leveranser till inom frihamn befintliga anläggningar skola komma i sämre ställning än då fråga är om anläggningar utanför frihamnsområdet. Det av de sakkunniga anförda förhållandet angående de inhemska företagens konkurrenskraft vid hittillsvarande leveranser utgör icke heller något belägg för att vederbörande frihamnsbolag icke utnyttjat tullfriheten, utan torde väl snarast ge vid handen att de svenska företagen genom långt gående prissänkningar det oaktat lyckats erhålla beställningarna. Med hänsyn till de av de sakkunniga anförda kontrollsvårigheterna och då några avsevärda utvidgningar av frihamnarna eller uppförande av industrianläggningar inom frihamn icke torde komma ifråga inom den närmaste tiden, anser sig förbundet dock för närvarande icke böra påyrka någon ändring i de sakkunnigas förslag i detta hänseende.

Departement-
chefen.

Jämväl enligt min uppfattning böra de praktiska synpunkter, vilka såväl de sakkunniga som industriförbundet anlagt på den föreliggande frågan, bliva avgörande. Oavsett i vad mån principiella skäl må anses tala för en utsträckning av beskattningsplikten till att omfatta även varors förbrukning eller nyttjande inom frihamns område för vissa andra ändamål än dem, som åsyftas med det tidigare nämnda konsumtionsförbudet, anser jag tillräckliga förutsättningar för ändring av den hittills gällande ordningen för närvarande icke förefinnas.

6. Tidsfristen för tullfri återinförsel från frihamn.

Enligt 5 § s) tulltaxeförordningen åtnjutes under angivna betingelser tullfrihet för inom landet alstrade eller tillverkade ävensom här förut förtullade utländska varor, när de, efter att hava utförts till utlandet, inom tio år från utförseln återinföras i oförändrat skick. Detta stadgande är tillämpligt även vid återinförsel från frihamn av dit utförda varor.

De sakkunniga föreslå införande i författningsrummet av ett bemyndigande för generaltullstyrelsen att beträffande varor, som nyttjats inom svensk frihamn, medgiva tullfrihet vid återinförsel, som äger rum mer än tio år från utförseln. Till motivering härav anföres i betänkandet:

Ur billighetssynpunkt ligger det nära till hands att i fall av återinförsel från frihamn efter tioårsfristens utgång beakta den omständigheten, att varorna vid utförseln till frihamnen likvisst icke lämnat landet. Principiellt torde man likväl böra fasthålla vid, att frihamn även i nu berörda hänseende är att betrakta såsom utrikes ort. De skäl, som böra antagas ligga till grund för tioårsbegränsningen, torde göra sig i stort sett gällande vid återinförsel från frihamn i samma mån som vid återinförsel från utlandet. I såväl ena som andra fallet försvagas vid en längre tids förlopp möjligheten till kontroll å lämnade uppgifter om förhandenvaron av förutsättningarna för tullfrihet, liksom det även ligger i sakens natur, att det bevisvärde, som kan tillmätas dylika uppgifter, allmänt sett minskas, i den mån förhållandena ligga längre tillbaka i tiden.

Emellertid kan det icke bestridas, att det ifrågavarande villkoret är ägnat att medföra en kännbar olägenhet särskilt i fråga om inventarier och andra utrustningsartiklar, som utförts till frihamn för att nyttjas därstädes men sedermera av olika anledningar finnas böra återföras till tullinlandet. Det har även visat sig, att fall kunna uppkomma, då trots den långa tidens förlopp något tvivel skäligen icke behöver råda om att förutsättningarna i övrigt för tullfrihet äro för handen, och då även billighetsskäl tala för tullfrihetens beviljande.

Av skäl, som förut anförts, synes icke böra ifrågasättas vare sig ett allmänt undantag från det ifrågavarande villkoret eller en utsträckning av tidsfristen för frihamnarnas del. Däremot anse de sakkunniga, att möjlighet bör öppnas till medgivande av undantag i sådana fall, då ett påtagligt praktiskt behov därav föreligger, nämligen i fråga om föremål, som nyttjas i frihamnarna. Sådant medgivande bör bero på prövning av omständigheterna i varje särskilt fall och synes böra lämnas av generaltullstyrelsen.

De sakkunniga erinra i samband härmed om den i 9 § tulltaxeförordningen fastställda tidsfristen för återinförsel av vara, som utförts för att undergå reparation eller annan bearbetning, men förklara sig icke hava funnit anledning föreslå någon jämkning i detta avseende.

Stockholms frihamnsaktiebolag har föreslagit utbyte av villkoret, att varan skall hava nyttjats inom svensk frihamn, mot villkoret, att varan skall hava under hela tiden från utförseln befunnit sig därstädes. Bolaget har därvid anlagt i huvudsak följande synpunkter:

Huruvida varan nyttjats i större eller mindre utsträckning eller över huvud icke nyttjats inom svensk frihamn, vore i det förevarande sammanhanget likgiltigt. Riktigare vore att kräva, att varan bevisligen befunnit sig inom svensk frihamn under hela tiden efter utförseln från tullinlandet. De sakkunnigas formulering vore dessutom för vidsträckt i så måtto, att den medgäve, att varan även kunde hava utförts till utlandet för någon tid, vilket dock ej torde hava varit avsett. Genom de sakkunnigas förslag skulle ej ernås en tillfredsställande lösning i ett nyligen aktuellt fall, då en kran, som använts vid byggnad av en av frihamnarna, stått oanvänd i frihamnen sedan tiden före dess öppnande. Att uttaga tull för en inhemsk eller tidigare här förtullad vara, för vilken tullrestitution ej åtnjutits och som oavbrutet befunnit sig inom det svenska tullområdet, kunde ej vara riktigt.

Malmö frihamnsaktiebolag har uttalat sig i samma riktning. Jämväl *Göteborgs hamnstyrelse* har, med instämmande av *Göteborgs frihamns aktiebolag*, uttalat uppfattningen, att nyttjande i frihamn icke borde uppställas såsom villkor i här avsedda fall.

Kommerskollegium har biträtt det av Stockholms frihamnsaktiebolag framställda ändringsförslaget.

Departements-
chefen.

Såsom de sakkunniga erinrat, föreligga icke blott formella utan även sakliga skäl för att såsom allmän regel jämväl för frihamnarnas del fasthålla vid det nuvarande villkoret för tullfri återinförsel, att denna skall hava skett inom tio år från utförseln. De sålunda påvisade skälen lära icke rubbas enbart av den omständigheten, att en till frihamn utförd vara under hela tiden intill återinförseln befunnit sig i frihamnen. Något undantag från den allmänna regeln synes fördenskull icke böra förekomma utöver vad som erfordras för undvikande av påtagliga praktiska olägenheter. Dylika olägenheter kunna otvivelaktigt befaras för de i betänkandet beaktade fallen, nämligen i fråga om inventarier och andra föremål, som nyttjas i frihamnarna och därför enligt sakens natur komma att kvarbliva därstädes under en längre följd av år. Några övertygande skäl för ett längre gående undantag, än de sakkunniga föreslagit, hava däremot såvitt jag kunnat finna icke blivit förebragta. Jag ansluter mig följaktligen till de sakkunnigas förslag, beträffande vilket jag icke heller i formellt hänseende funnit vägande anledning till erinran.

7. Övriga frågor om tullfri återinförsel från frihamn.

De *sakkunnigas* förslag till ändrad lydelse av 5 § s) tulltaxeförordningen upptager jämväl en bestämmelse av innehåll, att därest en vara förtullats i svensk frihamn och därefter återutförts till samma frihamn, tullfrihet vid sedermera verkställd förnyad införsel må åtnjutas allenast för så vitt antingen återutförseln ägt rum tidigast trettio dagar efter det varan i samband med förtullningen lämnat frihamnens område eller ock antagas må, att återutförseln icke skett uteslutande eller huvudsakligen i syfte att i frihamnen upplägga varan i avvaktan på förnyad införsel.

Förslaget har samband med vissa spörsmål avseende möjligheten till lagring i frihamn av gods, som där undergått förtullning. Dessa spörsmål hava sin huvudsakliga aktualitet, då fråga är om höjningar i införselbeskattningen, föranledda av bestämmelser om s. k. säsongtullar eller av beslut om taxeändringar. Vad beträffar möjligheterna för importörer i frihamn att säkerställa sig mot en förestående beskattningshöjning, må här nämnas, att — vid sidan av godsets uttagande i fria rörelsen före beskattningshöjningens inträde — såväl i gällande författningar som en-

ligt de sakkunnigas förslag anvisas vissa förfaringssätt för vinnande av tillämpning i här åsyftade fall av den lägre taxan, däribland ingivande före höjningens inträde av förtullningsanmälan rörande godset och vidtagande därjämte av vissa föreskrivna formaliteter.

I de fall, då frihamnsgods med hänsyn till beslutade eller förmodade beskattningshöjningar eller undantagsvis av andra särskilda skäl komma att förtullas en tid innan ägaren ämnat förfoga däröver i fria rörelsen, har det inom vissa importgrenar framstått såsom önskvärt, att varan måtte fortfarande efter förtullningen kunna lagras i frihamnen. De nuvarande författningarna känna icke någon form för utbekommande inom frihamn av därstädes förtullat gods för fortsatt lagring i avvaktan på införseln men lägga å andra sidan ej hinder i vägen för lagring i frihamn av förtullat gods, som dit utförts från tullinlandet. Dyligt till frihamn utfört gods kan sedermera tullfritt återinföras i den ordning 5 § s) tulltaxeförordningen stadgar, varvid för tullfrihetens åtnjutande avlämnas s. k. returintyg, innehållande försäkran om den tidigare förtullningen och om förutsättningarna i övrigt för tullfrihet enligt nämnda författningsrum.

Nu berörda förhållanden hava givit anledning till ett förfaringssätt, vilket de sakkunniga påtalat såsom medförande allvarliga olägenheter för statsverket och vilket de velat förhindra genom sitt nämnda förslag till ändring av 5 § s) tulltaxeförordningen. I motiveringen till förslaget anföra de sakkunniga:

I tullagstiftningen har man från början icke haft anledning att betrakta den tullfria återinförseln annat än såsom en undantagsföreteelse. Kontrollen för tillvaratagande av statsverkets säkerhet i samband därmed bildar också ett undantag från de allmänna principerna så till vida, att tullverket i allmänhet endast har av enskilda personer lämnade uppgifter, s. k. returintyg, att lägga till grund för prövningen av frågan om tullfriheten. I jämförelse med eljest tillämpade metoder för uppbördens tryggande får returintygsförfarandet anses såsom en nödfallsutväg, bebyggad därav, att några effektivare kontrollmedel av lätt insedda skäl i regel icke stå till buds.

De spörsmål, som äro förbundna med återinförsel, hava efter frihamnarnas tillkomst fått ökad betydelse genom att återinförseln från frihamn tagit en icke förutsedd omfattning. Då till frihamn utförda varor äro undandragna tullverkets tillsyn i samma mån som om de utförts till utlandet, är även kontrollen vid återinförsel från frihamn beroende av returintygsförfarandet.

Behovet av en rätt till tullfri återinförsel från frihamn har belysts genom det förut omtalade fallet, då i frihamn nyttjade varor återföras till tullinlandet. Ett annat exempel utgöra de exportvaror, som utföras till frihamn i avvaktan på vidarebefordran till utlandet men sedan av någon mellankommande anledning behöva återtagas. Någon beskärning av rätten till tullfri återinförsel från frihamn för de normala fall, då ett legitimt behov av dess åtnjutande föreligger, bör givetvis icke ifrågasättas.

Emellertid hava de sakkunniga fått anledning uppmärksamma en an-

vändning av tullfrihetsrätten, som tidvis satts i system och som går ut på att importör, som vill efter att hava förtullat ett varuparti i frihamn hava partiet fortfarande lagrat i frihamnen, förskaffar sig tillfälle därtill genom att låta detsamma passera frihamnsgränsen men därefter omedelbart återföras till lagret i frihamnen i avvaktan på förnyad införsel mot företeende av returintyg. Förutom att dylikt förfarande innebär ett missbrukande av en av lagstiftningen för helt andra ändamål medgiven rätt, innebär det allvarliga olägenheter för tullverket dels genom ökat arbete i samband med den upprepade införseln och dels med hänsyn därtill, att returintyg därigenom i icke avsedd omfattning komma att få läggas till grund för beviljande av tullfrihet.

De sakkunniga upptaga i samband med andra frågor rörande förtullning i frihamn till behandling även spørsmålet om beredande av möjlighet för varuhavare att i frihamn lagra därstädes förtullad vara och framlägga därom förslag. Erhåller därigenom, såsom de sakkunniga hålla före, detta spørsmål en ur trafiksynpunkt tillfredsställande lösning, synes det vara så mycket mera anledning, att åtgärd vidtages för förhindrande av det nu påtalade förfarandet.

Frågan om medgivande till fortsatt lagring i frihamn av där förtullat gods har av de sakkunniga upptagits i samband med andra i förslaget till frihamnsstadga reglerade spørsmål avseende uttagande från tullverket av dylikt gods. Hithörande spørsmål hava i betänkandet gjorts till föremål för en ingående behandling.

I förslaget fastställs för de normala fallen en anståndstid för uttagandet uppgående till trettio dagar, beräknade från viss, för olika fall bestämd utgångspunkt, av vilken tid likväl en alltefter omständigheterna större eller mindre del förutsättes bliva belagd med särskild avgift, anståndspenningar.

De sakkunniga framhålla emellertid, att en längre frist under särskilda omständigheter kunde erfordras. Den i betänkandet lämnade framställningen i denna del inrymmer följande huvudpunkter. De sakkunniga hade i detta sammanhang icke kunnat bortse från de störningar i den inom frihamnarna förekommande lagringsrörelsen, som sammanhängde därmed, att förestående eller förmodade höjningar i införselbeskattningen föranledde ett påskyndande av varors förtullning i frihamn och därmed även av deras uttagande från frihamnslagren. Ett undanröjande så långt det vore möjligt av nu antydda olägenheter måste betraktas såsom en angelägenhet av synnerlig vikt för rörelsens rationella bedrivande. Å andra sidan måste behörig hänsyn tagas till statsverkets intresse, att tullmyndigheterna icke alltför mycket betungades med tillsyn å gods, som efter tulltaxering kvarläge i frihamn.

Såsom en framkomlig väg föreslå de sakkunniga, att, där särskilda skäl föreligga, generaltullstyrelsen eller efter dess bemyndigande tullanstalt skall äga medgiva förlängning intill högst sex månader av tiden för anstånd med vidtagande av föreskrivna åtgärder för uttagande av till förtullning i frihamn anmält gods (72 § i förslaget till frihamns-

stadga). Att märka är, hurusom förslaget innebär, att godset skall under lagringen befinna sig under tillsyn — omedelbar eller medelbar — från tullverkets sida.

Förevarande spørsmål haya jämväl upptagits i den av *herr Stendahl* avgivna reservationen. Efter det tidigare återgivna uttalandet i fråga om vissa tillägg i tulltaxeförordningen med avseende å industriell verksamhet i frihamn anföres i reservationen:

I samband med dessa tillägg i tulltaxeförordningen måste man tillse, att det blir möjligt att i frihamnen förtulla varor och låta dem kvarbliva därstädes för användning i industri, utan att dessa varor utsättas för risken att ånyo beläggas med tull, därest industriprodukten införes till tullinlandet. Den av de sakkunnigas majoritet föreslagna nya formuleringen av 5 § s) i tulltaxeförordningen torde lägga ett visst hinder i vägen härför.

De sakkunnigas förslag i denna punkt avser att hindra omedelbar återutförsl till frihamn av därstädes förtullade varor. Jag anser emellertid en paragraf med en sådan bestämmelse som att »antagas må att återutförsln icke skett uteslutande eller huvudsakligen i syfte att i frihamnen upplägga varan i avvaktan på förnyad införsel» alltför vag. Bestämmelsen avser att hindra en s. k. rundkörning av gods, ett förfarande, som även jag anser olämpligt. Jag anser emellertid, att detta förfarande icke skall stäckas genom ett förbud utan genom att man undanröjer premisserna för detsamma. Man bör fastslå former för huru varor, som förtullats, åter må kunna uppläggas till lagring i frihamn utan att föras ur densamma. Skulle en sådan möjlighet missbrukas av trafiken på så sätt, att antalet dylika varuposter bleve så stort, att det bleve betungande för frihamnsförvaltningarna, ligger det i dessas hand att genom taxebestämmelser reglera hithörande förhållanden. Det kan nämligen aldrig ligga i frihamnsförvaltningarnas intresse att få ett stort antal dylika småpartier att hålla reda på. I 60 och 68 §§ frihamnsstadgan borde enligt min mening införas bestämmelser om att gods, som utlämnats från tullverket för avhämtning, i stället för att avhämtas, åter må uppläggas hos frihamnsinnehavaren med rätt till införsel på sätt i 5 § s) i tulltaxeförordningen sägs utan erläggande av förnyade införselavgifter för godset. Dessa av mig förordade bestämmelser komma icke att rubba reglerna i förslaget till frihamnsstadga om tid för anstånd med godsets uttagande från tullverket och vad därmed sammanhänger.

I flertalet av de *till kommerskollegium ingivna yttrandena* har yrkats ett vidsträcktare tillgodoseende av trafikens önskemål i dessa hänseenden, än de sakkunniga föreslagit. Kritiken vänder sig i första hand mot den i förslaget till frihamnsstadga intagna lagringsbestämmelsen. I en del av yttrandena förordas en utvidgning av denna bestämmelse såväl med avseende å förutsättningarna för dess tillämpning som i fråga om lagringstiden. I andra yttranden ifrågasättes införande av ännu en lagringsform, vilken i likhet med vad i reservationen förutsattes skulle gå ut på att det förtullade godset finge inom frihamnen utlämnas från tullverket för uppläggning i avvaktan på införseln. Dessutom göres i vissa yttranden gällande, att det nu ifrågavarande, av de sakkunniga före-

slagna tillägget i 5 § s) tulltaxeförordningen bleve obehöfligt, därest kravet på utsträckt lagringsrätt bleve tillgodosett.

Stockholms handelskammare har i förevarande ämne anfört i huvudsak följande:

Det måste anses föreligga ett fullt legitimt intresse av att förtullade varor kunde utan de i betänkandet förutsatta inskränkningarna få kvarligga i frihamn i syfte att därstädes befintliga lagringsutrymmen skulle av köpmännen kunna i möjligaste mån utnyttjas. Särskilt för uppläggning av gods, vars lagring krävde fortlöpande tillsyn eller särskilda tekniska anordningar, t. ex. för temperaturreglering, erbjöde frihamnarna möjligheter, vilka över huvud knappast kunde stå till buds i tullhamnarna. Enligt vad de sakkunniga själva framhållit, vore det ock ett önskemål icke blott för importrörelsen utan även ur allmän nationalekonomisk synpunkt, att dessa för handeln värdefulla lagringsmöjligheter måtte kunna i full utsträckning tagas i anspråk. En utvidgning av lagringsrätten vore även påkallad ur den synpunkten, att köpmännen skulle med hänsyn till eventuella tullförhöjningar ernå en säkrare basis för sina priskalkyler genom att utan hinder av de av de sakkunniga ifrågasatta begränsningarna i lagringsmöjligheterna kunna i frihamn förtulla sina varor och därefter låta dem kvarligga därstädes. En dylik generell rätt till lagring i frihamnarna av förtullat gods kunde visserligen i viss mån anses innebära ett avsteg från principen, att frihamn skall betraktas såsom utrikes ort, men det borde härvid ihågkommas, att frihamnarna icke endast avsetts för att befrämja transithandeln utan jämväl för att gagna den grosshandelsrörelse, som bestode i att intaga stora partier varor för att i mindre poster sprida dem till konsumtionsorterna. Det skulle vidare kunna invändas, att en utsträckning av lagringsrätten för förtullat gods utöver vad av de sakkunniga föreslagits kunde komma att medföra svårigheter ur tullkontrollsynpunkt. Emellertid torde det vara möjligt att, där så erfordrades, genom anbringande av igenkänningsmärken på de lagrade varukollina, tillåsning av förvaringsställena för desamma eller andra åtgärder ernå en nöjaktig tullkontroll. Icke heller torde behöva befaras, att tullverkets arbete skulle i mera avsevärd grad ökas genom en utsträckt lagringsrätt för förtullat gods. Det låge nämligen i sakens natur, att en dylik rätt huvudsakligen komme att tagas i anspråk vid sådana tillfällen, då en tullförhöjning vore avsedd att träda i kraft. Det kunde därvid även förutsättas, att lagringsrätten av rent praktiska skäl företrädesvis komme att utnyttjas för större varupartier. Dessutom måste det ligga även i frihamnsförvaltningarnas intresse att genom reglering av lagringstaxorna eller på annat lämpligt sätt åvägabringa, att mera obetydliga varupartier vid dylika tillfällen icke finge efter förtullningen kvarbliva i frihamnen. Av förut anförda skäl måste handelskammaren för sin del bestämt påyrka, att hithörande bestämmelser gäves en avfattning, som fullt tillgodosåge nu berörda intressen.

Genom den av handelskammaren förordade utsträckningen av lagringsrätten för förtullat gods bleve det av de sakkunniga föreslagna tillägget i 5 § s) tulltaxeförordningen obehöfligt. Att låta detsamma utgå synes dessutom så mycket mera påkallat, som det medförde den olämpliga konsekvensen att ställa gods, som förtullats i tullhamn och sedan utförts till frihamn för lagring därstädes, i bättre läge än samma gods, därest det förtullats i frihamn.

Kommerskollegium lämnar, efter en redogörelse för Stockholms handelskammarens yttrande, följande sammanfattning av yrkandena i övriga av kommerskollegium infordrade yttranden:

Stockholms frihamnsaktiebolag framställer samma yrkande och anser, att för sådant ändamål allenast erfordras viss komplettering av 60, 62 och 68 §§ i förslaget till frihamnsstadga. Malmö frihamnsaktiebolag och Stockholms rederiförening biträda även herr Stendahls förslag. Göteborgs hamnstyrelse, med vilken Göteborgs frihamns aktiebolag förenar sig, anser även reservantens synpunkter värda beaktande men finner det enklare och fullt tillfyllest att, i stället för att fastslå särskilda former för ifrågavarande lagring, utsträcka den i frihamnsstadgans 72 § angivna högsta anståndstiden för bortförande ur frihamnen av förtullat gods till ett år i stället för såsom föreslagits av de sakkunniga sex månader. Med denna utsträckning av anståndstiden skulle enligt hamnstyrelsens mening särskilda bestämmelser för återuppläggning i frihamnen knappast bliva behövlige. Utsträckning av anståndstiden till ett år föreslås även av handelskammaren i Göteborg och Sveriges köpmannaförbund. Skånes handelskammare och Sveriges grossistförbund anse, att någon författningsmässig tidsbegränsning ej bör fastställas eller att den i varje fall ej bör sättas kortare än den för uppläggning å nederlag stadgade tiden av fem år.

För egen del yttrar kommerskollegium härefter:

Av det anförda torde framgå, att det från näringslivets sida är ett allmänt önskemål, att möjlighet beredes att utan onödig omgång i frihamn lagra även förtullat gods. Med hänsyn till frihamnsväsendets utveckling hos oss är detta också fullt förklarligt, och det vore enligt kollegii mening beklagligt, om hinder härför skulle resas. Frihamnarna äro ju, såsom även av de sakkunniga framhållits, särskilt ägnade att fylla import-handels behov av för allmänt bruk tillgängliga lagerhus, där lagring kan ske i stor skala och efter rationella metoder. Det synes kollegium som skulle de olägenheter, som en utsträckt lagringsrätt kan komma att medföra för tullkontrollen, kunna på sätt Stockholms handelskammare angivit i hög grad elimineras. Kollegium vill sålunda förordna sådan ändring i förslaget till frihamnsstadga, att former skapas för generell lagring i frihamn av förtullat gods. Den av de sakkunniga föreslagna ändringen av 5 § s) tulltaxeförordningen till förhindrande av s. k. rundkörning blir då obehövlige. Såsom Stockholms handelskammare påpekat skulle sistnämnda ändring få den konsekvensen, att gods, som förtullats i tullhamn och sedan utförts till frihamn för lagring därstädes, komme i bättre läge än samma gods, därest det förtullats i frihamn.

Rätt till generell lagring i frihamn av förtullat gods gör emellertid icke den föreslagna bestämmelsen i 72 § frihamnsstadgan obehövlige. Det torde tvärtom vara av stor betydelse för trafiken i frihamnen, att den i paragrafen stadgade möjligheten till förlängning av anståndstiden, såsom i flera av yttrandena föreslagits, utökas. Kollegium föreslår, att anstånd måtte få medgivas under ett år, även om särskilda skäl ej föreligga, och under längre tid, förslagsvis fem år, då särskilda skäl föreligga.

Vad särskilt angår tillägget i 5 § s) tulltaxeförordningen, har uteslutande eller ändring därav förordats jämväl av Stockholms frihamnsaktiebolag, Malmö frihamnsaktiebolag och Stockholms rederiförening.

Frågan om de formella förutsättningarna för tullfri införsel, därest det medgäves, att gods finge efter förtullning i frihamn utlämnas från tullverket för fortsatt lagring i frihamnen, har särskilt berörts av *Stockholms frihamnsaktiebolag*, som föreslagit införande i frihamnsstadgan av en bestämmelse, att inom frihamn efter förtullning utlämnat gods skulle i tullhänseende anses såsom infört till tullinlandet och åter utfört till frihamnen. Syftet härmed angives vara att få fastslaget, att godset sedermera finge tullfritt införas enligt 5 § s) tulltaxeförordningen mot företeende av returintyg. Bolaget anser bestämmelsen vara erforderlig jämväl oavsett frågan om lagring och torde därvid åsyfta de fall, då gods efter förtullning i frihamn utlämnats för användning därinom men sedermera kommer att införas till tullinlandet. *Kommerskollegium* har biträtt yrkandet, dock under uttalande, att tillägget icke syntes få större praktisk betydelse utom i samband med en generell rätt till återupplägning av förtullat gods.

En utsträckning av möjligheten till lagring av förtullat gods utöver vad de sakkunniga ifrågasatt har förordats jämväl av *generaltullstyrelsen*, som föreslagit, att tullanstalt skulle äga medgiva förlängning intill högst ett år av anståndstiden för uttagande av godset under villkor allennast, att detta förvarades på sådant sätt, att erforderlig tullkontroll kunde bekvämligen utövas. Emellertid hava vissa *ledamöter av styrelsen* i afgiven reservation anslutit sig till de sakkunnigas förslag i ämnet.

Beträffande förslaget till tillägg i 5 § s) tulltaxeförordningen ävensom av vissa lokala tullmyndigheter gjorda uttalanden i fråga om detta författningsrum har *generaltullstyrelsens* utlåtande följande innehåll:

Av tullmyndigheterna i Stockholm har ifrågasatts sådant tillägg i 5 § s) tulltaxeförordningen, att möjlighet till tullfri införsel bereddades för vara, som i frihamn förtullats för användning därstädes och utlämnats från tullverket men sedermera av en eller annan anledning infördes till tullinlandet. Då enligt vad av 60 § i förslaget till frihamnsstadga framgår, förtullning av gods i frihamn för användning därstädes förutsättes över huvud skola få äga rum endast då verkligt behov därav föreligger, och förutsättningarna för ett dylikt behov givetvis äro ganska begränsade, anser styrelsen det av nämnda tullmyndigheter ifrågasatta tillägget icke vara erforderligt eller lämpligt.

Vid behandlingen av de sakkunnigas förslag om inskränkning i rätten till tullfrihet vid återinförsel av varor, som förut förtullats i svensk frihamn och därefter återutförts till samma frihamn, hava tullmyndigheterna i Stockholm berört frågan om inskränkning i rätten till tullfrihet jämväl i fråga om gods, som ursprungligen förtullats i tullinlandet och därefter utförts till frihamn för lagring. Tullbehandlingsinspektionen i Göteborg har uttalat sig för en skärpning i visst annat hänseende av vad de sakkunniga föreslagit. Styrelsen, som anser ett genomförande av sakkunnigförslaget i denna del nödvändigt till betryggande av syftet med de ordningsföreskrifter, som finnas böra fastslås i fråga om bortförandet från frihamn av därstädes förtullat gods, finner det å andra sidan angeläget, att rätten till tullfri återinförsel icke inskränkes i vidare mån än som påkallas för vinnande av detta syfte.

Med avseende å de fall, då återutförelse till frihamn skett tidigare än trettio dagar efter det varan ursprungligen i förtullat skick införts därifrån, böra bestämmelserna i ämnet vara så avfattade, att de medgiva erforderlig fasthet vid tillämpningen. Styrelsen vill därför ifrågasätta, huruvida icke de i förevarande sammanhang i förslaget använda orden »antagas må» böra ersättas med ett något bestämdare uttryck, förslagsvis orden »av omständigheterna framgår».

Beträffande det av en reservant bland de sakkunniga framställda förslaget om rätt att i frihamn utbekomma förtullat gods för uppläggning och framtida införelse i den i 5 § s) stadgade ordningen, må erinras, att detsammans genomförande skulle medföra sådana olägenheter för statsverket i form av en alltför vidsträckt användning av förfarandet med s. k. returintyg, som de sakkunnigas här berörda förslag till tillägg i författningsrummet avser att i möjligaste mån undanröja.

För min del kan jag icke undgå att hysa betänkligheter mot en förtullningsordning, vilken, på sätt i vissa yttranden synes vara förutsatt, går ut på att en i frihamn befintlig vara underkastas förtullning, som icke är avsedd att fullföljas genom verklig införelse inom viss fastställd tid och under fortlöpande tillsyn från tullverket utan endast att vid ett framtida tillfälle, då varan ånyo överlämnas till tullverket för tullklarering, läggas till grund för tullfri införelse. Mot förfarings sättet kan icke blott invändas, att det måste te sig såsom föga förenligt med en naturlig och rationell ordning, utan det har även påvisats, att anlita det därav är ägnat att medföra påtagliga olägenheter för statsverket i form av minskad säkerhet i uppbördshänseende och ökat tullklaringsarbete. Vad de sakkunniga med instämmande av generaltullstyrelsen härutinnan anfört, kräver enligt min uppfattning fullt beaktande.

Vad särskilt angår de sakkunnigas förslag till tillägg i 5 § s) tulltaxeförordningen i syfte att förhindra det av dem påtalade bruket av rätten till tullfri återinförelse, lär väl den praktiska betydelsen av detta tillägg i viss mån bero av i vilken utsträckning och på vilket sätt önskemålen om beredande av möjligheter till lagring i frihamn av därstädes förtullat gods finnas kunna tillgodose. Utredningen visar med tydlighet, att spörsmålen rörande tullklaringsordningen i frihamn särskilt i nyss angivna hänseende kräva en ingående prövning. Till slutlig behandling torde dessa spörsmål få upptagas i samband med fastställandet av den nya frihamnsstadgan. Redan i sakens nuvarande läge synes det emellertid uppenbart, att det även vid ett vidsträckt tillmötesgående av trafikens önskemål i fråga om behandlingen av förtullat gods likvisst icke kan undvikas, att över huvud en viss ordning härutinnan måste åvägbringas, vilken till äventyrs i det särskilda fallet kan förefalla varuhavaren mindre bekväm, så att han föranledes att söka sig en annan, lättare tillgänglig utväg. Oavsett huruvida detta kan hava större eller mindre praktisk betydelse, måste det anses vara principiellt oriktigt att här lämna en möjlighet till kringgående av de fastställda ordningsreglerna

Departements-
chefen.

öppen, vilken ligger så nära till hands som den av de sakkunniga påtalade. Den i betänkandet föreslagna inskränkningen i rätten till tullfri återinförelse synes så mycket mindre behöva möta betänkligheter, som det därmed åsyftade bruket av tullfrihetsrätten under alla förhållanden måste betecknas såsom olämpligt och den av inskränkningen betingade kontrollen torde kunna genomföras utan avsevärd praktisk olägenhet.

Jag har fördenskull funnit mig böra biträda de sakkunnigas ifrågasvarande förslag till tillägg i 5 § s) tulltaxeförordningen med allenast den förut nämnda, av generaltullstyrelsen förordade jämkningen.

I likhet med generaltullstyrelsen anser jag det icke vara av praktiska hänsyn påkallat, att i tulltaxeförordningen införes en bestämmelse om rätt till tullfri införelse från frihamn av vara, som ursprungligen efter förtullning i frihamnen utlämnats för användning inom densamma.

8. Tullfrihet för luftfartygsförnödenheter.

I sitt yttrande över betänkandet har *Stockholms handelskammare* framhållit behovet av allmänna bestämmelser om tullfrihet för å luftfartyg medförda förnödenheter, och har handelskammaren föreslagit införande av tillägg härom i såväl frihamnsförordningen som 5 § k) tulltaxeförordningen ävensom hemställt, att det måtte tagas i övervägande, huruvida icke även punkterna h) och i) av nämnda paragraf borde underkastas motsvarande ändring. *Stockholms frihamnsaktiebolag* har uttalat sig i samma riktning, och handelskammarens förslag har jämväl biträts av *kommerskollegium*.

Generaltullstyrelsen har likaledes upptagit spörsmålet till behandling och därvid anfört:

I samband med granskningen av de föreslagna bestämmelserna om rätt till förfogande över och handel med förnödenhets- och proviantartiklar för fartyg har styrelsen uppmärksammat frågan om behandlingen av dylika artiklar för luftfartyg. Enligt 5 § g) tulltaxeförordningen är tullfrihet medgiven för bensin, medförd å transportmedel för dess drift. Härutöver innehåller nämnda paragraf icke några bestämmelser om tullfrihet för nu avsedda artiklar, då de medföras å luftfartyg från utlandet. Sålunda är den under h) förekommande regeln om tullfrihet för förnödenheter och inventarier inskränkt till att gälla beträffande fartyg, och har den under k) nämnda tullfriheten för proviant endast avseende å fartyg och järnvägsrestaurangvagnar.

Enligt vad styrelsen har sig bekant, föreligger önskemål om större likställighet i detta avseende mellan lufttrafiken och sjötrafiken. Behovet därav synes göra sig gällande icke minst ur synpunkten av vårt lands deltagande i det under stark utveckling stadda internationella lufttrafikväsendet. Styrelsen anser fördenskull vägande skäl föreligga för att i 5 § tulltaxeförordningen införa allmänna bestämmelser om tullfrihet beträffande förnödenhets- och proviantartiklar, medförda å luftfartyg från utlandet. Vad åter angår inventarier, torde bland annat den omständig-

heten, att luftfartyg enligt tulltaxan äro belagda med tull, böra föranleda, att dessa artiklar icke inbegripas under den utvidgade tullfrihetsförmånen. Nämnas må, att inventarier å luftfartyg i stället inbegripas under den temporära tullfrihet, som i förekommande fall beviljas enligt 7 § tulltaxeförordningen.

Enär, såsom vid 7 och 9 §§ i förslaget till frihamnsförordning blivit antytt, det föreliggande spørsmålet har betydelse för avfattningen av dessa paragrafer jämte vissa delar av frihamnsstadgan, har styrelsen velat ifrågasätta, huruvida icke detsamma bör i föreliggande sammanhang tagas under prövning.

I anslutning härtill har generaltullstyrelsen upprättat förslag till ändrad lydelse av 5 § h) och k) samt 11 § andra stycket tulltaxeförordningen.

Åtskilliga frågor rörande lufttrafikens behandling i olika tullhänse- Departementets-
chefen.
enden hava väckts i en av aktiebolaget Aerotransport hos Kungl. Maj:ts gjord framställning, över vilken generaltullstyrelsen den 9 februari 1935 avgivit infortrat utlåtande. Vad beträffar det förut omförmälda ändringsförslaget, vilket jag finner vara välgrundat, är det med hänsyn till sambandet med vissa bestämmelser i frihamnsförfattningarna önskvärdt, att detsamma redan nu kommer till genomförande, vilket synes med fördel kunna ske även ur synpunkten av de nyssnämnda frågornas handläggning.

Spørsmålet om motsvarande ändring av den i 10 § 4 mom. e) i gällande förordning angående försäljning av rusdrycker förekommande bestämmelsen om förfogande över till skeppsproviant hänförliga sådana drycker synes böra upptagas i samband med den allmänna revision av denna förordning, varom förslag föreligger.

9. Övriga frågor.

Frihamns inrättande m. m. De gällande principerna i fråga om frihamns kommersiella ändamål, om beskaffenheten av de yttre anordningarna vid frihamn samt om de allmänna förutsättningarna och villkoren för dess inrättande och drivande ligga till grund jämväl för de *sakkunnigas* förslag till frihamnsförordning (1—5 §§). Åtskilliga nu gällande bestämmelser i dessa ämnen hava emellertid uteslutits i förslaget. De sakkunniga framhålla, att det härvid till en del rörde sig om bestämmelser, vilka enbart haft karaktären av verkställighetsföreskrifter till de grundläggande reglerna. Förslagets utformning hade emellertid även påverkats av den omständigheten, att sedan frihamnar numera blivit inrättade å de platser, där från början förutsättningar därför ansetts föreligga, en del spørsmål, som vore förknippade med en frihamns tillkomst, väsentligen förlorat sin aktualitet. En häremot svarande förenkling av författningsregleringen hade ansetts så mycket mindre behöva möta betänkligheter,

som det under alla förhållanden borde framdeles såsom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att, i händelse tillstånd till inrättande av ny frihamn skulle ifrågakomma, efter omständigheterna förordna om de villkor för sådant tillstånd, som erfordrades vid sidan av de allmänna föreskrifterna.

Dessa synpunkter hava enligt betänkandet i synnerhet gjort sig gällande vid avfattningen av bestämmelserna om tillstånd till frihamns inrättande och drivande. Härom anföra de sakkunniga:

Enligt förslaget skall dylikt tillstånd kunna lämnas antingen den kommun, där vederbörande tullplats är belägen, eller för ändamålet bildat aktiebolag. Det i § 3 i gällande förordning föreskrivna särskilda villkoren^t beträffande styrelse och delägare i dylikt aktiebolag har utelämnats i förslaget. De nuvarande frihamnarna, till vilkas inrättande tillstånd meddelats de olika städerna, äro fortfarande, ehuru rörelsen helt eller delvis fått omhändertagas av särskilda aktiebolag, praktiskt taget att betrakta såsom kommunala inrättningar, då aktiebolagen dels med hänsyn till aktieinnehavet och dels i följd av de angående omhändertagandet upprättade kontrakten stå under en ingående kommunal kontroll. Därest fråga om inrättande av ny frihamn skulle uppkomma, läser det även vid frånvaro av särskilt stadgande därom komma att tillse, att koncession icke lämnas annat företag än sådant, som i ovan angivna och andra hänseenden kan anses skickat för rörelsens handhavande. Av den föreslagna lydelsen framgår, att för överlåtelse av rätten att driva frihamn erfordras särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

I § 9 av gällande frihamnsförordning äro bestämmelser meddelade om taxa å avgifter för begagnande av byggnad, magasinsrum eller upplagsplats inom frihamn eller av där befintliga anordningar. Sådän taxa skall fastställas av överståthållarämbetet eller länsstyrelse för en tid av fem år i sänder. Någon motsvarighet till dessa bestämmelser har icke upptagits i de sakkunnigas förslag. De sakkunniga anföra härom:

Det har nämligen visat sig vara av behovet påkallat, att härutinnan möjlighet beredes till en närmare anpassning efter växlande förhållanden än de nuvarande reglerna medgiva. Vad beträffar de ifrågavarande städernas tullhamnar, där motsvarande taxespörsmål äro i huvudsak reglerade i hamnordningarna, tillämpas delvis olika praxis i fråga om sättet för fastställande av taxor å avgifter för uppläggning av gods samt för begagnande av hamnmateriel. Med hänsyn till sambandet mellan tullhamnarnas och frihamnarnas förvaltningar synes det önskvärt, att regleringen av dessa spörsmål även för frihamnarnas del överlämnas åt enahanda praxis. Till jämförelse må erinras, att enligt lagen om upplagshus och upplagsbevis taxa å avgifter för förvaring, som i nämnda lag avses, bestämmas av upplagshållaren.

Beträffande det i förslaget upptagna stadgandet om frihamnsföreståndare, vilket svarar mot § 10 i gällande förordning, framhålla de sakkunniga, att bestämmelsen vore erforderlig icke minst med hänsyn därtill, att statens myndigheter borde kunna i de löpande ärenden, som berörde frihamnsförvaltningen, förhandla med bestämd person, som under alla omständigheter kunde förutsättas vara därtill behörig. Givetvis inne-

bure bestämmelsen icke, att frihamnsföreståndaren skulle äga att självständigt besluta i samtliga de ärenden, i vilka han företrädde frihamnsförvaltningen, utan berodde hans befogenhet härutinnan av de instruktioner, han hade att följa såsom funktionär hos vederbörande kommunalförvaltning eller aktiebolag.

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit har i de infortrade *yttrandena* mött sakliga erinringar endast i ett par hänseenden.

Järnvägsstyrelsen har förordat, att till bestämmelsen om anordnande inom frihamn av erforderliga tjänstelokaler för tullverket fogades ett tillägg om avgiftsfritt tillhandahållande även av lämpliga lokaler för statens järnvägar. Styrelsen har erinrat, att så redan nu skedde samt att frihamnsbolagen dessutom bekostade en del av inventarierna i lokalerna och i Stockholm därjämte belysning och uppvärmning.

Göteborgs hamnstyrelse, med vilken *Göteborgs frihamns aktiebolag* instämt, har beträffande stadgandet om frihamnsföreståndare anmärkt, att det icke syntes vara nödvändigt, att föreståndaren skulle vara behörig att tala och svara i andra angelägenheter än sådana, som rörde tillämpningen av för frihamnen gällande särskilda föreskrifter, samt att en ändring av stadgandet härutinnan vore önskvärd med hänsyn till organisationen i Göteborgs frihamn.

Vad först beträffar frågan om tillhandahållande i frihamn av lokaler för statens järnvägar, anser jag denna icke hava det samband med grunderna för frihamnsväsendet såsom en i tullhänseende särställd institution, att en bestämmelse i ämnet bör inflyta i frihamnsförordningen. *Departements-
chefen.*

Bestämmelsen om frihamnsföreståndare har, såsom de sakkunniga framhållit, endast till syfte att reglera dennes formella behörighet att företräda frihamnsförvaltningen, medan det överlämnas åt lokala anordningar, i vilken mån han därjämte skall vara befogad att på egen hand träffa avgörande i uppkomna frågor. Under sådan förutsättning lär jag såvitt jag kan finna bestämmelsen icke behöva föranleda några olägenheter ur organisationssynpunkt, och enär å andra sidan den föreslagna inskränknings av den formella behörigheten synes kunna medföra en viss osäkerhet om dennas omfattning samt därigenom minska bestämmelsens praktiska värde, anser jag en dylik ändring icke böra komma till stånd.

Icke heller i övrigt har jag funnit anledning till erinran mot vad de sakkunniga i här berörda avseenden föreslagit.

Särskilda spörsmål avseende frihamnsinstitutionens rättsliga innebörd. De *sakkunnigas* förslag innehåller icke någon motsvarighet till bestämmelsen i § 1 av gällande frihamnsförordning, att såväl fartyg som gods inom frihamn icke skola vara underkastade vidare tillsyn från tullverkets sida, än som erfordras för utövande av kontroll å efterlevnaden av de an-

gående frihamn meddelade allmänna eller särskilda föreskrifter. I betänkandet anföres härutinnan:

I vad mån denna bestämmelse borde betraktas såsom ett av statsmakterna gjort principuttalande, avsett att tjäna såsom bindande rättesnöre vid utformandet av trafikföreskrifterna för frihamnarna, ville de sakkunniga lämna osagt. Säkert vore, att den ofta återopats under de diskussioner, som uppkommit i anledning av sådana förslag, som gått ut på att av olika praktiska hänsyn utvidga tullformalitetserna inom frihamnarna. Emellertid hade förhållandena och erfarenheten tydligt nog ådagalagt nödvändigheten i både det allmänna, näringslivets och ej minst frihamnarnas eget intresse av att uttalandet icke gäves en sådan tydning, som skulle vara ägnad att binda utvecklingens frihet. Redan i den ursprungliga frihamnslagstiftningen hade det befunnits av praktiska skäl omöjligt att driva konsekvenserna av frihamns egenskap av utrikes ort så långt, att all av tullbeskattningen betingad tillsyn bleve utesluten från frihamnsområdena. Härutinnan hade utvecklingen fortgått, varvid ett avgörande steg tagits, då frihamnsförordningens förbud mot inrikes sjöfart via frihamn upphävdes.

Den grundläggande definitionen av frihamn såsom utrikes ort syntes även med den utveckling, som frihamnstrafikens ordnande i tullhänseende tagit, få anses såsom både teoretiskt hållbar och praktiskt användbar. Det väsentliga härutinnan vore, att dels den frihamnstrafik, som icke närmare berörde tullområdet i övrigt, d. v. s. huvudsakligen sjöfarten mellan frihamn och utlandet, och dels det i frihamn förvarade godset, så länge dess förflyttning över frihamnsgränsen icke ifrågasattes, vore fritagna från den tillsyn, som inom tullinlandet betingades av tullbeskattningen. Vad åter anginge förbindelserna mellan frihamn och tullområdet i övrigt, finge spörsmålet, i vad mån tyngdpunkten av tullverkets befattnings med denna del av frihamnstrafiken borde förläggas till ena eller andra sidan av frihamnsgränsen, betraktas såsom en lämplighetsfråga, vilken, därest den löstes på skäligt sätt, icke berörde det centrala i frihamnsbegreppet.

De sakkunnigas förslag upptager ej heller någon motsvarighet till den i § 1 av gällande frihamnsförordning förekommande bestämmelse, enligt vilken till frihamn från inrikes ort inkomna varor skola å ena sidan i fråga om rätt till restitution av tull- och tillverkningsavgifter ävensom till befrielse från tullavgift samt i övrigt i tullhänseende betraktas såsom från riket utförda men å andra sidan vid återinförsel behandlas lika med annat gods, som från frihamn införes. De sakkunniga erinra, att i verkligheten redan en modifikation härutinnan gjorts genom borttagandet ur förordningen av förbudet mot sjöväga inrikes varuförsändning via frihamn, vilken åtgärd haft till omedelbart syfte att göra det möjligt för fartyg att vid anlöpande av frihamn medföra inrikes gods och tullklarat utrikes gods för befördran från en ort inom tullinlandet till annan, utan att godsets egenskap i tullhänseende därvid underginge någon förändring.

Av motiveringen framgår emellertid, att ett frångående av den nyssnämnda principen icke är åsyftat. I betänkandet framhålles det fastmer såsom en given följd av den grundläggande regeln om frihamns

egenskap av utrikes ort, att utförsel till frihamn, i den mån ej annorlunda stadgades, skulle i avgiftshänseende och sålunda även i fråga om restitution och behandling vid återinförsel anses såsom utförsel till utlandet. Dock förorda de sakkunniga, att i frihamnsförordningen uttryckligt fastslås möjligheten i mån av behov till sådana undantag från den allmänna regeln, att inrikes gods skulle kunna med bibehållen egenskap av inrikes försändas genom frihamn. En bestämmelse om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna härom har ock intagits i förslaget till frihamnsförordning (6 §). Något motsvarande stadgande rörande försändning genom frihamn av tullklarerat utrikes gods med bibehållande av dess vid tullklareringen erhållna egenskap anse de sakkunniga däremot icke behöfligt att intaga i förordningen, eftersom tullklareringsformaliterna för dylikt gods icke, såsom behandlingen av det inrikes godset, hade samband med tulltaxeförordningens tillämpning utan uteslutande innefattade spörsmål av beskaffenhet att falla under Kungl. Maj:ts administrativa lagstiftning.

Närmare bestämmelser om försändning, som nu avses, hava de sakkunniga upptagit i sitt förslag till frihamnsstadga (4 §). Dessa bestämmelser angivas i motiveringen vara i stort sett byggda på hittillsvarande praxis.

Mot vad de sakkunniga sålunda föreslagit hava de i ärendet hörda *myndigheterna och organisationerna* i huvudsak icke haft något att erinra.

För egen del ansluter jag mig till vad förslaget till frihamnsförordning innehåller i nu omförmälda hänseenden. *Departements-
chefen.*

In- och utförselbestämmelser. Med hänsyn till sambandet mellan de för frihamn och de för tullinlandet gällande bestämmelserna om tillämpningen av särskilda införselrestriktioner anse de *sakkunniga* det vara lämpligast, att ifrågavarande bestämmelser sammanföras i en gemensam författning. De sakkunniga hava fördenskull upprättat förslag till inarbetande i 1 § transiteringsförordningen av gällande frihamnsförordnings regler i ämnet. Avfattningen av detta förslag är, enligt vad i betänkandet framhålles, avsedd att i sak noggrant ansluta sig till vad som för närvarande gäller. De nuvarande bestämmelserna angående medförande av restriktionsvaror å fartyg, som inlöper i frihamn, samt angående omlastning därav hava emellertid icke influtit i förslaget, enär de sakkunniga ansett det icke vara erforderligt eller lämpligt, att särskilda regler härom vore fastställda enbart för frihamnarnas del.

Vissa tilläggsföreskrifter till förslaget återfinnas i de sakkunnigas förslag till frihamnsstadga (75 och 76 §§).

De sakkunnigas förslag till frihamnsförordning upptager icke det i gällande förordning förekommande stadgandet, att frihamn skall anses såsom utrikes ort jämväl beträffande tillämpningen av bestämmelserna angå-

ende förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning. I betänkandet framhålles, att stadgandet syntes vara utan betydelse i tolkningshänseende och att sålunda någon saklig ändring icke vore åsyftad med dess uteslutande.

Förslaget upptager liksom den nuvarande förordningen icke någon bestämmelse om tillämpligheten i frihamn av gällande författningar angående förbud mot utförsel av särskilda varuslag. I avseende härå hava, enligt vad i betänkandet angives, föreskrifterna i förordningen den 3 mars 1916 (nr 49) om straff för olovlig varuutförsel m. m. med däri vidtagna ändringar ansetts vara till fyllest.

Departement-
chefen.

Vad de sakkunniga i nu anmärkta delar föreslagit vill jag för min del biträda.

Nämnas må, att i vissa av yttrandena ifrågasatts ändring av transiteringsförordningen jämväl i syfte att bereda utsträckt möjlighet till transitering av spritdrycker och andra alkoholhaltiga varor. Emellertid få de sålunda väckta frågorna rätteligen anses icke beröra avfattningen av transiteringsförordningen utan snarare gälla, i vad mån medgivande att i olika slag av trafik försända dylika varor under tullverkets kontroll bör, utöver vad hittills förekommit, av Kungl. Maj:t lämnas med stöd av det i förordningen givna bemyndigandet därtill. På grund härav och med hänsyn jämväl till frågornas sammanhang med den pågående omarbetningen av lagstiftningen om spritdrycker och vin synes det icke vara påkallat, att desamma här upptagas till närmare behandling.

Visitation. Till betryggande av den tillsyn, som åvilar tullverket, skall enligt de *sakkunnigas* förslag till frihamnsförordning vederbörande tulltjänsteman äga att, där honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder, inom frihamn verkställa såväl undersökning av byggnader, öppna områden, transportmedel och gods som kroppsvisitation. Vad sålunda föreslagits innebär en utvidgning av tullpersonalens hittillsvarande befogenhet särskilt därutinnan, att rätten till kroppsvisitation icke, såsom hittills, inskränkes till att avse person, som lämnar frihamnen. Till motivering härav anföres i betänkandet:

Några principiella betänkligheter mot en dylik utsträckning av visitationsrätten syntes knappast behöva möta, då det här rörde sig om ett begränsat område av en i jämförelse med tullområdet i övrigt säregen karaktär. En utsträckt befogenhet härutinnan för tullpersonalen hade ansetts påkallad icke minst till förebyggande av olovligt förfogande över spritdrycker, som medfördes å till frihamn från utlandet ankommande fartyg. Vål kunde ilandförande av gods inom frihamn, även om det skedde i syfte att förfoga över godset i strid mot gällande föreskrifter, icke i och för sig anses såsom vare sig fullbordad olovlig varuinförsel eller försök därtill. Emellertid följde av i förslaget till frihamnsstadga intagna bestämmelser, att bland annat spritdrycker, som ilandfördes i frihamn, skulle, där de icke infördes av i allmänhet införselberättigad person eller

företag, hållas i frihamnsförvaltningens förvar, och förfogande i strid här-
emot vore enligt förslaget kriminaliserat. Redan med hänsyn till dessa
föreskrifters efterlevnad torde den utsträckta visitationsrätten få anses
vara motiverad, samtidigt som den vore ägnad att underlätta tullperso-
nalens arbete till förhindrande av olovlig införsel till tullinlandet och
olaga konsumtion.

Enligt 18 § lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål må *Departementets*
kroppsrensningen verkställas å person, som med skäl är misstänkt för brott, *chefen.*
varå efter lag kan följa straffarbete eller fängelse. Härvid förutsättes
ytterligare, att skälig anledning finnes, att genom kroppsrensningen skall
upptäckas föremål som är underkastat beslag eller annat som kan bi-
draga till utredning angående brottet. Vad sålunda är stadgat äger en-
ligt 19 § ej tillämpning i den mån avvikande bestämmelser om kropps-
rensningen gälla enligt annan lag eller författning.

I jämförelse med nämnda lag innebär redan det hittillsvarande stad-
gandet om rätt för tulltjänsteman att verkställa kroppsvisitation å envar,
som lämnar frihamn, en väsentlig utsträckning av denna visitationsforms
användning. Stadgandet har en principiell motsvarighet i senare delen
av 14 § 1 mom. lagen den 8 juni 1923 om straff för olovlig varuinförsel
Kroppsvisitation är här medgiven såsom en åtgärd för skärpt allmän
kontroll, vilken åtgärd efter särskilt förordnande må vidtagas beträf-
fande envar, som ankommer från utlandet till den i förordnandet avsedda
platsen med viss lägenhet eller under viss tidrymd, oavsett i vad mån
mot honom föreligger sådan misstanke om olovlig införsel, som förutsät-
tes enligt huvudregeln i förra delen av lagrummet.

I de nu åsyftade fallen lär en utsträckt rätt till kroppsvisitation hava
funnits erforderlig för avvärjande av särskilt nära till hands liggande
risker för olovlig varuinförsel. Samma skäl har icke kunnat åberopas
till stöd för förslaget att utsträcka den hittillsvarande regeln om kropps-
visitation i frihamn till att avse personer, som överhuvud taget befinna
sig inom frihamnens område. Det brott, som i detta sammanhang när-
mast åsyftas i betänkandet, nämligen olovligt förfogande inom frihamn
över spritdrycker m. m., lär knappast kunna ur nu förevarande syn-
punkt anses jämförligt med olovlig varuinförsel. Straffet därför har
icke heller i förslaget till frihamnsstadga (103 §) bestämts till annat än
dagsböter.

Visserligen torde förslagets genomförande, såsom de sakkunniga erin-
rat, möta så till vida mindre betänkligheter, som det endast gäller tillämp-
ning inom ett begränsat område av speciell karaktär. Även med beak-
tande härav är jag emellertid för min del icke övertygad om lämplighe-
ten av en avvikelse på denna punkt från hittills följda principer med av-
seende å förutsättningarna för verkställande av kroppsvisitation. Jag har
därför i det nu anmälda förslaget till frihamnsförordning upptagit den
äldre regeln i ämnet.

Ansvarsbestämmelser m. m. De sakkunnigas förslag till frihamnsförordning (12 §) upptager i likhet med den gällande förordningen vissa ansvarsbestämmelser. Straffet för här avsedda förseelser är i förslaget bestämt till dagsböter. I fråga om bötesfördelning och åtal överensstämmer förslaget med vad som för närvarande gäller.

I gällande frihamnsförordning stadgas beträffande brott mot detaljhandelsförbudet, förutom bötesstraff, dels att det gods, varmed olovlig befattning tagits, skall vara förverkat, dels att innehavare av byggnad, magasinrum eller upplagsplats inom frihamn, som blivit förvunnen till dylik överträdelse, skall för alltid hava förverkat rätt att inom frihamn innehava eller begagna byggnad, magasinrum eller upplagsplats och vara skyldig att genast utrymma sitt lager. Det sistnämnda gäller enligt förordningen även den, som blivit förvunnen till olovlig varuinförsel. De ifrågavarande särskilda påföljderna hava icke upptagits i de sakkunnigas förslag. Till motivering härav anföres i betänkandet:

I allmänhet torde dessa påföljder få anses vara mindre väl lämpade efter beskaffenheten av nu ifrågavarande förseelser, och i synnerhet torde fall kunna inträffa, då det för all framtid gällande förbudet mot att innehava eller begagna lagerutrymme inom frihamn icke står i rimligt förhållande till den ådagalagda brottsligheten. Uppenbart är, att beträffande personer, som genom att överträda gällande föreskrifter visat sig vara påtagligen olämpliga såsom trafikanter i frihamn, möjlighet bör finnas att vidtaga sådana åtgärder, som betaga dem tillfälle till vidare missbruk av frihamnsinstitutionen. Tillräckliga sådana möjligheter lära emellertid kunna beredas genom de bestämmelser i sådant syfte, som böra innehållas i frihamnsreglementet och återfinnas i de sakkunnigas förslag till dylikt reglemente. I fråga om förverkande av gods må jämväl erinras, att en dylik påföljd synes vara så mycket mindre ägnad att tillämpas vid överträdelse av detaljhandelsförbudet, som det under vissa förhållanden kan vara vanskligt att fastställa identiteten och mängden av det gods, vilket skall anses på det sätt berört av förseelsen, att det bör vara förverkat.

De sakkunniga hava jämväl föreslagit en jämkning av bestämmelsen i § 30 mom. 1 av gällande frihamnsreglementen om skyldighet för frihamnsföreståndare att tillse, att personer, som gjort sig skyldiga till olovlig in- eller utförsel av gods eller idkat otillåten detaljförsäljning inom frihamn, icke anlitas för lämnande av handräckning eller utförande av annat arbete inom frihamnen, ävensom att eljest, på yrkande av föreståndaren för frihamnens tullförvaltning, förbjuda mindre pålitliga personer att vistas inom frihamnen. Enligt de sakkunnigas förslag till reglemente skall det i här avsedda eller därmed jämförliga fall ankomma på frihamnsföreståndaren att med hänsyn tagen till föreliggande omständigheter pröva, huruvida förbud mot vistelse i frihamnen skall anses påkallat.

I sistnämnda hänseende har *tulldirektören i Malmö* anmärkt, att det i första hand borde ankomma på föreståndaren för tullförvaltningen i frihamn att förbjuda person, som i frihamnen visat oredlighet mot tullverket, att vistas inom frihamnen. En erinran av liknande innebörd har framställts av *tullförvaltningen i Malmö frihamn*.

Generaltullstyrelsen har däremot förklarat sig anse det vara principiellt riktigast, att, såsom de sakkunniga föreslagit, avgörandet av frågor om vistelseförbud anförtroddes åt frihamnsföreståndaren, vilken i kraft av den ansvariga ställning, som enligt 5 § i förslaget till frihamnsförordning tillkomme honom, borde hava att i förevarande hänseende tillvarata såväl det allmännas intressen som frihamnsinnehavarens intresse, att icke den av innehavaren anordnade och tillhandahållna anstalten gjordes till föremål för missbruk. Styrelsen har fördenskull biträtt de sakkunnigas förslag i denna del.

I häröver avgiven reservation har *en ledamot av generaltullstyrelsen* ifrågasatt en skärpning, förslagsvis sålunda, att i frihamnsförordningen infördes en bestämmelse av innehåll, att tulltjänsteman skulle äga att, där honom anbefalld tjänstgöring därtill föranledde, från frihamn avvisa den, som ådömts ansvar för olovlig in- eller utförsel av varor. I reservationen har anförts i huvudsak följande:

Redan under förarbetena för frihamnsinstitutionens införande här i landet hade särskild uppmärksamhet ansetts böra ägnas åt utformningen av lagstiftningen till förebyggande av att frihamnarna komme att underlätta den olovliga varuinförseln till tullinlandet. Huru befogad denna försiktighet varit, framginge därav, att trots i frihamnsförfattningarna införda ganska vittgående stadganden i sådant syfte, under årens lopp mycket omfattande smuglingar från frihamn kunnat försiggå. Det hade därför varit följdriktigt, om i den nu ifrågasatta förändrade lagstiftningen för frihamnarna givits uttryck för skärpt kontroll mot den olovliga varuinförseln från dessa hamnar, särskilt som de sakkunniga själva betonat nödvändigheten av att till förhindrande av sådan varuinförsel i frihamn uppehöles förutom tullkontroll i vanlig mening jämväl en allmän tillsyn.

Enligt reservantens förmenande vore det i första hand och i hög grad ett statsverkets intresse, att personer, som beträffs med smugling, hölles borta från en med statsmakternas medgivande tillkommen allmän institution sådan som den förevarande. Det borde därför vara vederbörande statsmyndighet, eller tullverket, och icke någon hos det företag, vilket dreve frihamnen, som skulle hava avgörandet härutinnan i sin hand, i all synnerhet som lätnader i tillträdesförbudet även kunde medföra ökning i tullverkets kostnader för särskild tillsyn.

De sakkunnigas förslag till ansvarsbestämmelser i frihamnsförordningen har icke givit mig anledning till annan erinran, än att i förordningen synes böra införas en ny paragraf (13 §) av innehåll, att därest

*Departements-
chefen.*

någon under tid, då han är ställd under tilltal för här avsedd förseelse, fortsätter samma förseelse, straff skall ådömas för varje gång lagföring sker. En dylik bestämmelse återfinnes i de sakkunnigas förslag till frihamnsstadga och i gällande tullstadga liksom också i ett flertal andra specialförfattningar.

Den föreslagna bestämmelsen, att tulltjänsteman skulle äga att från frihamn avvisa person, som fällts till ansvar för olovlig in- eller utförsel av varor, synes innebära en påföljd, vars lämplighet måste ur olika principiella synpunkter sättas i fråga. Däremot får det anses ligga i sakens natur att, även om frihamn skall vara tillgänglig för allmänt bruk, det icke bör lämnas anstaltens innehavare obetaget att genom vederbörligen utsedd funktionär vägra tillträde till anstalten, då allmängiltiga skäl av nu åsyftad beskaffenhet äro för handen. Utan att här närmare ingå på detaljerna i förslaget till frihamnsreglemente vill jag framhålla såsom min uppfattning, att införande i frihamnsförordningen av det ifrågasatta tillägget om avvisningsrätt för tulltjänsteman i varje fall icke lär vara erforderligt för åvägabringande av en kontroll å persontrafiken i frihamn, som skäligen kan betraktas såsom nöjaktig även ur statsverkets synpunkt.

Vissa ur frihamnsförordningen uteslutna ämnen. Bland de föreskrifter i gällande frihamnsförordning, vilka icke upptagits i de *sakkunnigas* förslag till ny förordning och som ej beröra tidigare behandlade ämnen, må följande här särskilt omnämnas.

Bestämmelser om smärre fartygs tillträde till frihamn och om kustfart (§ 17 och § 18 mom. 1 i gällande förordning) hava upptagits i förslaget till frihamnsstadga (50 och 56 §§).

Vad angår stadgandet om de taxor och författningar efter vilka förtullning i frihamn bör ske (§ 19 mom. 1 i gällande förordning), hava detta stadgande och därtill anslutna föreskrifter likaledes fått sin motsvarighet i förslaget till frihamnsstadga (62 § m. fl.), utan att i förslaget till frihamnsförordning upptagits någon föreskrift om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna i ämnet. De sakkunniga hava i avseende härå anfört, att de ifrågavarande bestämmelserna finge anses hava karaktären av verkställighetsföreskrifter, vilka borde i likhet med motsvarande för tullhamn gällande stadganden meddelas i administrativ ordning. Beträffande de föreslagna nya bestämmelserna må nämnas, att dessa gå direkt ut på angivande av de tidpunkter, vilka skola vara avgörande i fråga om tillämpningen av olika taxor och författningar, och att sålunda den nuvarande metoden att för vissa fall anknyta reglerna härom till en bestämning av den tidpunkt, då införseln skall anses vara verkställd, icke kommit till användning i de sakkunnigas förslag till fri-

hamnsstadga. Huvudinnehållet av förslaget i denna del sammanfattas i betänkandet på följande sätt:

I fråga om tillämpligheten vid förtullning i frihamn av nya eller ändrade beskattningsföreskrifter böra enligt de sakkunnigas mening fiskala eller näringspolitiska hänsyn icke få utgöra hinder för att, med ytterligare fullföljande av de principer, som ligga till grund för under de senare åren meddelade bestämmelser, likställighet åvägbringas mellan frihamn och tullhamn, i den mån sådant är praktiskt möjligt. De sakkunniga föreslå såsom huvudregel, att vid förtullning i frihamn de taxor och författningar skola tillämpas, som gälla den dag, då tullklareringsattest å godset utfärdas. Regeln jämkas, liksom nu av praktiska skäl, genom bestämmelser, enligt vilka, därest godset före nämnda dag förts över frihamnsgränsen eller gjorts till föremål för vissa därmed jämförliga åtgärder, de taxor och författningar skola tillämpas, som gällde, då detta skedde. Vid sidan av huvudregeln anvisas möjlighet att efter särskilt yrkande erhålla tillämpning antingen av de taxe- och författningsbestämmelser, som gälla den dag, då yrkandet framställs, eller ock av de bestämmelser, som gällde den dag, då godset ankom till frihamnen. Den sistnämnda regeln är avsedd att, i olikhet mot den nu gällande, däremot svarande bestämmelsen, tillämpas oavsett huru godset försänts till frihamnen och huruvida detsamma där varit upplagt för lagring. Emellertid förutsättes för regelns tillämpning, att yrkandet skall hava framställts inom trettio dagar efter ankomsten.

I betänkandet framhålles särskilt sambandet mellan reglerna i dessa ämnen och de likaledes i förslaget till frihamnsstadga upptagna reglerna om det definitiva inträdet av varuhavares med förtullning sammanhängande förpliktelser gentemot tullverket samt om utgångspunkten vid beräkning av tid för anstånd med fullgörandet av dessa förpliktelser.

De sakkunnigas förslag att ur frihamnsförordningen avskilja ifrågasvarande ämnen för reglering i frihamnsstadgan har icke givit mig anledning till erinran.

Departements-
chefen.

Frilagersväsendet. De gällande reglerna om frihamnsväsendet hava till stor del motsvarighet i frilagersförfattningarna. Gällande allmänna bestämmelser om frilager återfinnas i förordningen den 20 december 1912 (nr 351) om frilager och frilagersstadgan den 4 mars 1921 (nr 166) med i dessa författningar vidtagna ändringar samt i generaltullstyrelsens cirkulär den 26 april 1921 angående tulltjänstordning för frilager (Tullverkets författningssamling 1921: 160).

Någon frilagersrörelse har icke kommit till stånd. Visserligen har under år 1917 medgivande att inrätta frilager lämnats Göteborgs stad, men den därstädes uppförda frilagersbyggnaden har icke blivit tagen i bruk för det därmed avsedda ändamålet.

De sakkunniga hava icke närmare ingått på anledningarna till att någon frilagersrörelse icke kommit till utveckling utan endast omnamnt, att denna rörelse förmenades sakna förutsättningar att bära såväl de

egna anläggnings- och administrationskostnaderna som statsverkets kostnader för tullbevakning, bokföring och expedition, vilka senare enligt § 3 i frilagersförordningen skola ersättas av anstaltens innehavare.

De sakkunniga anse det under förhandenvarande omständigheter icke vara påkallat att nu verkställa en mot revisionen av frihamnslagstiftningen svarande omarbetning av frilagersförfattningarna utan snarare böra tagas i övervägande, huruvida icke sistnämnda författningar borde upphävas, något som givetvis icke uteslöte ett framtida återupptagande av frilagersfrågan, därest denna skulle bliva aktuell.

Någon erinran häremot har icke framställts i de infordrade *yttrandena*. *Stockholms handelskammare* har förklarat sig instämma i de sakkunnigas uttalande. *Generaltullstyrelsen* har med hänsyn till de omständigheter, de sakkunniga åberopat, och då frilagersförfattningarna i varje fall icke borde i sin nuvarande form kvarstå vid sidan av en reviderad frihamnslagstiftning, tillstyrkt deras upphävande.

Departements-
chefen.

I anslutning till de sålunda gjorda uttalandena förordar jag, att förordningen den 20 december 1912 om frilager upphäves.

Förpackning m. m. av tobaksvaror. Enligt 1 § sista stycket förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skola, utom varje bearbetning av tobak, vissa åtgärder med tobaksvara anses såsom tillverkning av sådan vara. De åsyftade åtgärderna, vilka följaktligen inbegripas under monopolrättigheten, äro utstyrsel, förpackning samt åsättande av namn eller beteckning, ägnad att utmärka tobaksvaran såsom särskild vara.

I en i betänkandet återgiven framställning hava *frihamnsaktiebolagen i Stockholm, Göteborg och Malmö* anhållit om sådan författningsändring, att ifrågavarande åtgärder finge inom frihamn vidtagas även av annan än monolets utövar. I framställningen har anförts, att på grund av nuvarande bestämmelser ett handelsföretag i tobaksbranschen vore uteslängt från möjligheten att i svensk frihamn förpacka och etikettera tobaksvara på sådant sätt, som olika marknader kunde fordra, varjämte hinder mötte för tillvaratagande av tobaksvara, som ankomme skadad eller bleve skadad under lagring i frihamn. Det sistnämnda har i framställningen belysts genom ett anført exempel. Visserligen hade, enligt vad i framställningen förmäles, aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet i det åsyftade särskilda fallet förklarat sig villigt medverka vid utförandet av den behövliga ompackningen. Emellertid erinrades, att en sådan medverkan dock komme att åsamka ägaren extra kostnader samt att under alla omständigheter osäkerhetsmoment och en onödig inskränkning i köpmännens rätt att ompacka varor i de svenska frihamnarna kvarstode.

I betänkandet har vidare åberopats ett av *styrelsen för aktiebolaget*

Svenska tobaksmonopolet över framställningen avgivet yttrande av följande innehåll:

Med den ifrågavarande bestämmelsen i monopolförordningen hade säkerligen i främsta hand avsetts att säkerställa, att en tobaksvara endast skulle förekomma till försäljning inom riket i originalförpackning, d. v. s. den förpackning, som genom monolets utöwares försorg försetts med priskurantpris och vederbörlig kontrollstämpel. Vad beträffade de i frihamn lagrade tobaksvarorna, bleve ju dessa varor emellertid icke förrän vid införseln till riket från frihamnen föremål för licensbehandling med dylikt åsättande av priskurantpris och kontrollstämpel.

Såvitt styrelsen för sin del kunde finna, syntes det ur tobaksmonolets synpunkt därför knappast kunna befaras, att någon menlig inverkan skulle uppstå, om gällande bestämmelser skulle underkastas sådan jämkning, som den remitterade framställningen åsyftade.

Under alla förhållanden syntes det styrelsen rimligt, att något hinder icke skulle föreligga för en varuägare att själv få tillvarataga och ompacka en tobaksvara, som ankomme skadad eller bleve skadad under lagring i frihamn.

De sakkunniga framhålla, att gällande bestämmelser angående tillverkning inom riket av tobaksvaror borde anses tillämpliga jämväl inom frihamn, varav följde, att sådana åtgärder, som enligt monopolförordningen vore att betrakta såsom tillverkning av tobaksvaror, icke finge av annan än monolets utövare vidtagas i frihamn, även om de fölle utanför begreppet industriell verksamhet i den mening detta hade i frihamnslagstiftningen. Jämväl de sakkunniga förklara sig anse det vara med frihamnslagstiftningens syfte överensstämmande, att större frihet i förevarande hänseende beredes beträffande förfogandet över tobaksvaror i frihamn, samt förorda en ändring av monopolförordningen såsom det härvid lämpligaste tillvägagångssättet.

Stockholms handelskammare och *Stockholms frihamnsaktiebolag* hava hemställt, att dylik ändring måtte vidtagas i samband med revisionen av frihamnsförfattningarna. *Kommerskollegium* har biträtt denna hemställan.

Styrelsen för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet har, under hänvisning till sitt förenämnda yttrande, förklarat sig vilja allenast betona, att vid en efter de sakkunnigas förord i angivet syfte eventuellt genomförd ändring i monopolförordningen det vore angeläget, att ändringen skedde i sådan form, att icke därigenom möjlighet tillskapades för en varuägare att inom frihamn verkställa blandning av olika tobaksvaror. Enligt styrelsens mening borde nämligen ett sådant förfarande icke kunna få inrymmas under begreppet utstyrsel eller förpackning av tobaksvara utan närmast få betraktas såsom bearbetning av tobaksvaror och därför hänförligt till tillverkning av tobaksvaror samt sålunda i enlighet med monopollagstiftningens innebörd vara uteslutande förbehållet monolets utövare.

Departements-
chefen.

De skäl, som anförts till stöd för yrkandet om rätt för jämväl annan än tobaksmonopolets utövare att i frihamn företaga utstyrsel eller viss därmed jämförlig behandling av tobaksvaror, äro enligt min mening förtjänta av beaktande. Jag förordar alltså, att för beredande av dylik rättighet ändring vidtages i 1 § sista stycket av monopolförordningen. Härvid torde, till undanröjande av tvekan i det av styrelsen för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet berörda hänseendet, böra uttryckligen angivas såsom en förutsättning för rättighetens åtnjutande, att ej tillika blandning av olika tobaksvaror äger rum.

I överensstämmelse med vad jag i det föregående anført hava inom finansdepartementet upprättats fem författningsförslag, vilkas innehåll härutöver icke torde tarva ytterligare motivering, nämligen förslag till:

- 1) frihamnsförordning,
- 2) förordning om ändrad lydelse av 5 och 11 §§ tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316),
- 3) förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 16 maj 1924 (nr 119) angående transitering av införsel förbjudna varor m. m.,
- 4) förordning om upphävande av förordningen den 20 december 1912 (nr 351) om frilager samt
- 5) förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Departementschefen hemställer härefter, att förenämnda författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avläsas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bernt Nilsson.